Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2026/4270

2026 8 7

PROCESINIŲ GARANTIJŲ KONTROLIERIAUS 2025 M. METINĖ ATASKAITA

(C/2026/4270)

Įvadas

Tai ketvirtoji mano, kaip procesinių garantijų kontrolierės, veiklos metinė ataskaita. OLAF reglamentu man pavesta nagrinėti susijusių asmenų skundus. Šie skundai susiję su tuo, kaip OLAF laikosi procesinių garantijų, taip pat su įtariamais OLAF tyrimams taikytinų taisyklių pažeidimais. Šie įtariami pažeidimai, be kita ko, apima galimus procedūrinių reikalavimų ir pagrindinių teisių pažeidimus.

Iki kontrolieriaus pareigybės įsteigimo asmenys, kurių atžvilgiu buvo atliekami OLAF tyrimai, nepriklausomai įstaigai arba institucijai negalėjo apskųsti atliekant tyrimą OLAF vykdomų veiksmų. Vienintelė jų galimybė buvo pateikti skundą Europos ombudsmenui dėl netinkamo administravimo arba labai griežtomis sąlygomis bandyti pareikalauti taikyti Komisijos nesutartinę atsakomybę.

Siekiant ištaisyti šį trūkumą, 2020 m. OLAF reglamento pakeitimais buvo nustatytas tinkamas skundų nagrinėjimo mechanizmas, kuriuo naudodamasis kiekvienas susijęs asmuo gali pateikti skundą kontrolieriui.

Šia nepriklausoma administracine teisių gynimo priemone kontrolierius nuolat laipsniškai koreguoja veiksmingos teisminės apsaugos principus ir juos derina su veiksmingos administracinės apsaugos principais. Kontrolierius visada atsižvelgia į iš ES pagrindinių teisių chartijos kylančias pagrindines teises, į konkrečias procesines garantijas, kuriomis reglamentuojama OLAF veikla, į bendruosius teisinius principus ir į OLAF tyrimams taikytiną ES teismų jurisprudenciją.

Kontrolieriui svarbu, kad skundų nagrinėjimo mechanizmas ne tik būtų veiksminga susijusių asmenų teisių gynimo priemonė, bet ir didintų bendrą OLAF veiklos skaidrumą. Europos Sąjungai ir mokesčių mokėtojams būtina efektyviai ir veiksmingai veikianti kovos su sukčiavimu įstaiga, galinti apsaugoti ES finansinius interesus. Tačiau taip pat svarbu, kad OLAF vykdomi galimo sukčiavimo atvejų tyrimai būtų atliekami visapusiškai laikantis pagrindinių teisių ir procesinių garantijų.

Vis dėlto, siekiant geriau suprasti kontrolieriaus vaidmenį ir jo apribojimus, svarbu nepamiršti, kad kontrolierius nėra OLAF sprendimų ir veiksmų teisėtumą vertinantis teisėjas. Kontrolieriaus uždavinys yra rasti ir pasiūlyti skundų pateikėjų nurodytų problemų sprendimus. Siūlydamas sprendimus ir galiausiai teikdamas OLAF generaliniam direktoriui rekomendacijas, kontrolierius stengiasi išspręsti aktualius klausimus ir ilgainiui patobulinti OLAF administravimo ir tyrimo veiklą.

Šioje ataskaitoje vadovaujamasi kontrolieriaus ankstesnių metinių veiklos ataskaitų struktūra. Jos pradžioje apžvelgiami kontrolieriaus uždaviniai ir įgaliojimai, taip pat skundų nagrinėjimo mechanizmo veikimas. Toliau joje pateikiami pagrindiniai statistiniai duomenys ir skaičiai, susiję su 2025 m. nagrinėtais skundais. Be to, ataskaitoje analizuojami procedūriniai skundų nagrinėjimo aspektai, pabrėžiant metų eigoje kontrolieriaus pateiktą pasiūlymą dėl sprendimo, kurį OLAF vėliau iki galo įgyvendino. Ataskaitoje taip pat pateikiamos pagrindinės kontrolieriaus išvados dėl svarbiausių esminių klausimų, visų pirma dėl susijusių asmenų teisių į gynybą, proporcingumo principo taikymo atliekant patikrinimus ir skaitmeninės ekspertizės operacijas, taip pat dėl kalbų, kurios gali būti vartojamos per OLAF vykdomus tyrimus.

Be to, į ataskaitą įtraukti konkretūs skirsniai apie svarbiausius per metus įvykusius pokyčius, įskaitant: i) kontrolieriaus ir OLAF darbo tvarkos susitarimo patvirtinimą; ii) konsultacijas su kontrolieriumi dėl OLAF reglamento taikymo ir poveikio vertinimo ir iii) tai, kaip OLAF įgyvendina visas kontrolieriaus rekomendacijas dėl Tyrimo procedūrų gairių OLAF darbuotojams. Ataskaitos pabaigoje pateikiamos pastabos dėl kontrolierės bendradarbiavimo su suinteresuotaisiais subjektais metų eigoje ir pripažįstama sekretoriato teikiama administracinė ir teisinė parama, už kurią kontrolierė nuoširdžiai dėkinga.

Skundų nagrinėjimo mechanizmas tapo svarbia susijusių asmenų apsaugos priemone, padedančia užtikrinti, kad vykdydama savo veiklą OLAF laikytųsi atitinkamų procesinių garantijų ir tyrimo taisyklių. Kontrolierės priimti sprendimai padėjo ne tik nagrinėti individualius skundus, bet ir formuoti OLAF tyrimų praktiką, nes jais išaiškinta minėtų procesinių garantijų taikymo sritis ir praktinis taikymas. Keliais atvejais sprendimuose dėl skundų pateiktais teisiniais argumentais buvo remiamasi peržiūrint Tyrimo procedūrų gaires OLAF darbuotojams, taip išplečiant atskirų bylų poveikį, kad jis apimtų ne tik jų tiesiogines faktines aplinkybes.

Tikiuosi, kad ši ataskaita padės didinti informuotumą klausimais, dėl kurių skundžiasi susiję asmenys, o kartu – OLAF atskaitomybę bei žmonių pasitikėjimą ES sukurta kovos su sukčiavimu sistema.

Prof. dr. Julia LAFFRANQUE
Procesinių garantijų kontrolierė

Turinys

Puslapis

Įvadas 1

1. Kontrolieriaus uždavinys ir įgaliojimai 4

2. Skundų nagrinėjimo mechanizmas 5

3. 2025 m. pateiktų skundų apžvalga 5

4. Procedūriniai aspektai. Veiksmingo skundų nagrinėjimo etapai 8

4.1. Priimtinumas 9

4.1.1. Vieno mėnesio terminas skundui pateikti 10

4.1.2. Skundai, nepatenkantys į kontrolieriaus įgaliojimų sritį 11

4.1.3. Teismuose nagrinėjamos bylos 11

4.1.4. Korespondencijos dėl pasikartojančių skundų nutraukimas 12

4.2. Rungimosi principu grindžiama procedūra 12

4.3. Kvietimas išspręsti skundą 13

4.4. Baigiamieji sprendimai 13

5. Esminiai aspektai. Pagrindinių kontrolierės nustatytų faktų apžvalga 14

5.1. Teisė į gynybą 14

5.1.1. Teisė būti informuotam 14

5.1.2. Teisė į pasirinkto asmens pagalbą 15

5.1.3. Galimybė pateikti pastabų dėl OLAF nustatytų aplinkybių 16

5.1.4. Galimybė susipažinti su byla ir faktų suvestinėje nurodytais dokumentais 18

5.2. Patalpų tikrinimų ir skaitmeninės ekspertizės operacijų proporcingumas 19

5.3. Vartotos kalbos 21

6. Kontrolieriaus ir OLAF darbo tvarkos susitarimo patvirtinimas 21

7. Konsultacijos dėl OLAF reglamento vertinimo 22

8. Tolesni veiksmai siekiant priimti naujas Tyrimo procedūrų gaires 24

9. Santykiai su suinteresuotaisiais subjektais 27

10. Administracinė ir teisinė parama 27

11. Susisiekimas su kontrolieriumi ir skundų pateikimas 28

Priedas. Nuorodos 29

Teisinis pagrindas 29

Metinės veiklos ataskaitos ir nuomonės 29

1. **Kontrolieriaus uždavinys ir įgaliojimai**

Procesinių garantijų kontrolierius yra Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentu (ES, Euratomas) 2020/2023 ([1]), kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 ([2]), (toliau – OLAF reglamentas) nustatyta pareigybė, taip siekiant apsaugoti susijusių asmenų ([3]) procesines garantijas ir pagrindines teises Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF) atliekant tyrimus. 2022 m. gegužės 3 d. pirmąja kontroliere nepratęsiamai penkerių metų kadencijai buvo paskirta **dr. Julia Laffranque** ([4]). Jai padeda Priežiūros komiteto sekretoriatas (toliau – sekretoriatas).

Pagal OLAF reglamento 9a straipsnio 8 dalį kontrolierius

„***stebi, kaip Tarnyba laikosi 9 straipsnyje nurodytų procesinių garantijų, taip pat Tarnybos vykdomiems tyrimams taikytinų taisyklių. Kontrolierius yra atsakingas už 9b straipsnyje nurodytų skundų nagrinėjimą.***“

Kontrolierius savo užduotis vykdo **visiškai nepriklausomai** ir eidamas savo pareigas nepriima jokių nurodymų ([5]). Kadangi susiję asmenys dėl OLAF veiksmų ar neveikimo tyrimo metu iš esmės negali kreiptis į teismą, galimybė pateikti skundą kontrolieriui yra itin svarbi. Laikydamasis griežtų OLAF reglamento 9b straipsnyje nustatytų terminų, skundo pateikėjas gali kreiptis į kontrolierių su prašymu nepriklausomai ir nuodugniai įvertinti jo skundą.

Nagrinėdamas **susijusių asmenų** pateiktus skundus dėl to, kaip OLAF **laikosi procesinių garantijų ir tyrimams taikytinų taisyklių**, kontrolierius savo vertinimu nesiekia pakeisti OLAF sprendimo dėl to, kaip reikėtų atlikti tyrimą, vertinti įrodymus arba kokias reikėtų padaryti išvadas. Vietoj to, kontrolieriaus vaidmuo – **suteikti patikinimą**, kad OLAF veikė laikydamasi savo teisinėje sistemoje nustatytų taisyklių (jeigu kontrolierius nustato, kad pažeidimo nebuvo), ir paraginti OLAF imtis veiksmų, kad skunde nurodyta problema būtų išspręsta, pateikiant **pasiūlymą dėl sprendimo**, kai kontrolierius nustato procesinių garantijų arba tyrimams taikytinų taisyklių pažeidimą. Jeigu kontrolierius nustato, kad OLAF atliktas veiksmas yra nepatenkinamas, vėliau kontrolierius pateikia OLAF **rekomendaciją**, kaip išspręsti skunde nurodytą problemą.

Vertindamas skundus, kontrolierius vadovaujasi **rungimosi principu grindžiama procedūra** ir ypatingą dėmesį skiria Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijai (toliau – Chartija) ([6]), bendriesiems ES teisės principams ir atitinkamai ES teismų praktikai ([7]). Kontrolierius nesikiša ir negali kištis į OLAF atliekamą tyrimą ([8]).

([1]) 2020 m. gruodžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2223, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 883/2013, kiek tai susiję su bendradarbiavimu su Europos prokuratūra ir Europos kovos su sukčiavimu tarnybos tyrimų veiksmingumu, (OL L 437, 2020 12 28, p. 49, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2223/oj).

([2]) 2013 m. rugsėjo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1073/1999 ir Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 1074/1999 (OL L 248, 2013 9 18, p. 1).

([3]) Pagal OLAF reglamento 2 straipsnio 5 punktą susijęs asmuo – „*Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu, korupcija ar kita neteisėta veikla įtariamas asmuo arba ekonominės veiklos vykdytojas, kurio atžvilgiu Tarnyba yra pradėjusi tyrimą*“. Asmenų, kurie nėra susiję asmenys, įskaitant liudytojus ir informatorius, teikiami skundai į kontrolieriaus įgaliojimų sritį nepatenka.

([4]) Kontrolierė pradėjo eiti pareigas 2022 m. rugsėjo mėn.

([5]) OLAF reglamento 9a straipsnio 6 dalis.

([6]) Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (OL C 326, 2012 10 26, p. 391).

([7]) Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (ESTT) sudaro du teismai: Teisingumo Teismas ir Bendrasis Teismas.

([8]) OLAF reglamento 9b straipsnio 6 dalis.

Atsižvelgiant į teisinių klausimų, iškeltų gautuose skunduose, sudėtingumą, 2025 m. buvo ir sudėtingi, ir produktyvūs metai. Kontrolierius negali nurodyti konkrečių OLAF tirtų bylų ir turi užtikrinti, kad jos liktų konfidencialios net ir po to, kai užbaigiamos ([9]). Nepaisant to, šioje ataskaitoje pateikiama susijusių asmenų iškeltų susirūpinimą keliančių klausimų rūšių apžvalga. Ataskaitoje taip pat aprašoma, kaip minėti susirūpinimą keliantys klausimai buvo sprendžiami, ir paaiškinama, kaip veikia skundų nagrinėjimo mechanizmas bei kokių rezultatų buvo pasiekta jį įgyvendinus.

2. **Skundų nagrinėjimo mechanizmas**

Nuo darbo pradžios 2022 m. spalio mėn. kontrolierei teko galimybė išspręsti keletą svarbių teisinių klausimų, palaipsniui išplėtojant patikimą koncepcinę skundų vertinimo sistemą. 2025 m. skundai buvo nagrinėjami greitai ir nuodugniai bei visapusiškai.

Siekiant geriau suprasti, kaip veikia skundų nagrinėjimo mechanizmas, svarbu nepamiršti, kad pagal šį mechanizmą kontrolierius turi **ypatingą, tiesioginę galimybę susipažinti** su atitinkamo tyrimo OLAF bylos medžiaga. Taip yra dėl kontrolieriaus priimtų skundų nagrinėjimo įgyvendinimo nuostatų (toliau – Įgyvendinimo nuostatos) ([10]) ir naujai pasirašyto OLAF ir kontrolieriaus darbo tvarkos susitarimo (toliau – darbo tvarkos susitarimas) ([11]). Kontrolierei tokia galimybė susipažinti su OLAF bylos medžiaga yra itin svarbi siekiant patikinti skundų pateikėjus, kad ji gali nuodugniai išnagrinėti OLAF tyrimo veiklą, net ir tais atvejais, kai tam tikra svarbi informacija gali būti konfidenciali ir negali būti jiems atskleista. Tokiais atvejais kontrolierė dažnai subtiliai balansuoja siekdama išlaikyti OLAF tyrimo konfidencialumą ir kartu užtikrinti, kad skundų nagrinėjimo mechanizmas būtų grindžiamas rungimosi principu.

2025 m. kontrolierė užbaigė vieno 2024 m. pateikto skundo vertinimą. **2025 m.** fiziniai ir juridiniai asmenys **pateikė 19 naujų skundų**. Ataskaitiniais metais kontrolierė užbaigė vertinti 17 iš šių skundų. Vienas skundas buvo pripažintas priimtinu trečiąjį metų ketvirtį, tačiau jam išnagrinėti prireikė daugiau laiko dėl rungimosi principu grindžiamos procedūros ir tiek OLAF, tiek skundo pateikėjo pateiktų prašymų pratęsti procesinius terminus. Kitas skundas buvo pateiktas pačioje metų pabaigoje ir buvo pripažintas priimtinu. Sprendimas dėl abiejų skundų buvo priimtas 2026 m. pirmąjį pusmetį.

3. **2025 m. pateiktų skundų apžvalga**

Daugumą iš 2025 m. kontrolierės gautų 19 skundų susiję asmenys pateikė dėl OLAF *vidaus* tyrimų (12) ([12]), 6 iš jų buvo susiję su *išorės* tyrimais ([13]), o vienas – su *koordinavimo* byla ([14]) (1 pav.). Dauguma skundų buvo pateikti anglų kalba, bet

([9]) OLAF reglamento 9a straipsnio 9 dalis.

([10]) Procesinių garantijų kontrolieriaus sprendimo, kuriuo priimamos skundų nagrinėjimo įgyvendinimo nuostatos, 2022/C 494/07, PUB/2022/1609 (OL C 494, 2022 12 28, p. 17), 8 straipsnio 1 ir 2 dalys, taip pat skelbiama adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/controller-procedural-guarantees/about-controller/legal-framework_en.

([11]) Žr. 2025 m. liepos 18 d. Europos kovos su sukčiavimu tarnybos ir procesinių garantijų kontrolieriaus darbo tvarkos susitarimo III skyrių, skelbiama adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/document/download/ea81e700-4540-4ae6-b7ab-e56fb9a2d075_en?filename=SIGNED_WA_OLAF-Controller.pdf.

([12]) Vidaus tyrimai yra OLAF tyrimai, atliekami Sutartimis arba jomis remiantis įsteigtose Europos institucijose, organuose, įstaigose ir agentūrose. Šių tyrimų tikslas – užkirsti kelią ES finansiniams interesams kenkiančiam sukčiavimui, netinkamam viešųjų lėšų naudojimui, korupcijai ir kitai neteisėtai veiklai. Šiuo tikslu OLAF tiria: i) rimtus su profesinių pareigų vykdymu susijusius pažeidimus, kurie gali būti laikomi ES pareigūnų ir kitų tarnautojų tarnybiniu aplaidumu, galinčiu užtraukti drausminę arba tam tikrais konkrečiais atvejais baudžiamąją atsakomybę, arba ii) kitus pareigų nevykdymui prilygstančius pažeidimus, už kuriuos atsakomybė tenka institucijų ir organų nariams, įstaigų ir agentūrų vadovams arba institucijų, organų, įstaigų ar agentūrų personalo nariams, kuriems Tarnybos nuostatai netaikomi (OLAF reglamento 1 straipsnio 4 dalis ir 4 straipsnis).

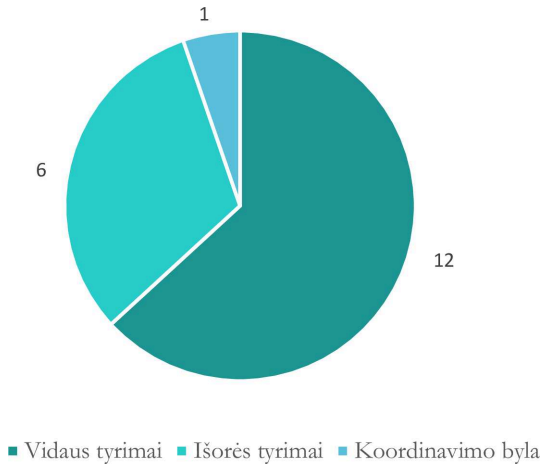
([13]) Išorės tyrimai – tyrimai, kuriuos OLAF atlieka pagal OLAF reglamento 3 straipsnį. OLAF įgaliojimai apima visas ES išlaidas (t. y. Europos struktūrinius ir investicijų fondus, žemės ūkio politiką, tiesiogines išlaidas ir išorės pagalbą) ir didelę dalį ES pajamų (bet ne visas, daugiausia muitus ir žemės ūkio muitus).

([14]) Koordinavimo bylos – tai bylos, kuriose galėtų būti atliekami OLAF išorės tyrimai, tačiau OLAF vaidmuo apsiriboja prisidėjimu prie kitų nacionalinių ar ES tarnybų atliekamų tyrimų. OLAF šias bylas veda, be kita ko, palengvindama informacijos rinkimą bei keitimąsi ja ir užtikrindama atitinkamų nacionalinių ir ES tarnybų veiklos sinergiją. Teisinį pagrindą galima rasti OLAF reglamento 12b straipsnyje ir konkretiems sektoriams skirtuose teisės aktuose, pavyzdžiui, 1997 m. kovo 13 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 515/97 dėl valstybių narių administracinių institucijų tarpusavio pagalbos ir dėl pastarųjų bei Komisijos bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti teisingą muitinės ir žemės ūkio teisės aktų taikymą, (OL L 82, 1997 3 22, p. 1) ir 2013 m. birželio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 608/2013 dėl muitinės atliekamo intelektinės nuosavybės teisių vykdymo užtikrinimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1383/2003, (OL L 181, 2013 6 29, p. 15).

vartotos ir kitos kalbos (ispanų, rumunų ir švedų) (2 pav.). 16 skundų pateikė fiziniai asmenys, o tris – juridiniai asmenys (3 pav.). Kai kurie skundų pateikėjai ataskaitiniais metais pateikė daugiau negu po vieną skundą: taigi, 2025 m. iš viso skundus pateikė aštuoni asmenys, iš kurių penki buvo fiziniai asmenys, o trys – juridiniai asmenys (3 pav.). Keturi iš gautų skundų buvo pateikti atstovaujant advokatui.

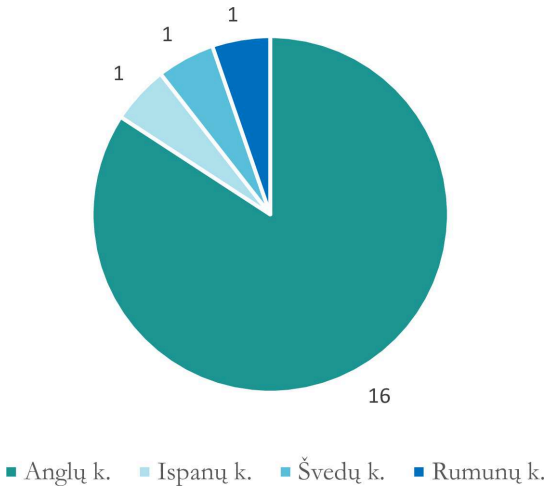
1 pav

OLAF tyrimų, dėl kurių 2025 m. pateikti skundai, rūšys

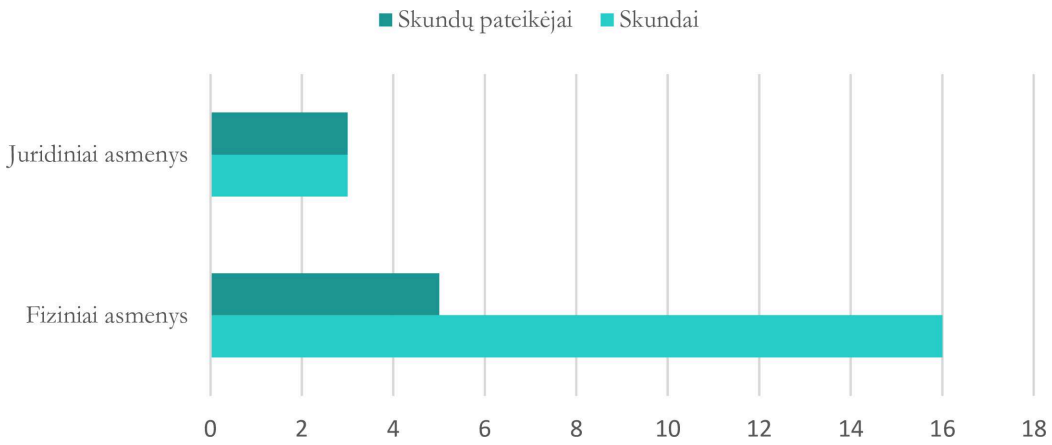
2 pav

Kalbos, kuriomis 2025 m. pateikti skundai

3 pav

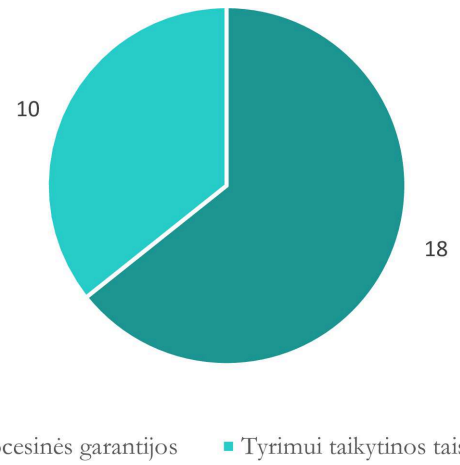
Skundus pateikę asmenys ir skundų skaičius

Skundų pateikėjai dažniausiai nurodė, kad buvo pažeistos jų procesinės garantijos pagal OLAF reglamento 9 straipsnį ir pagrindinės teisės pagal Chartiją (4 pav.). Minėti skundai buvo susiję su įtariamais toliau nurodytų nuostatų pažeidimais: i) nekaltumo prezumpcijos ir teisės į gynybą (Chartijos 48 straipsnis); ii) teisės būti išklausytam ir veiksmingo susijusių asmenų naudojimosi teise pateikti pastabas dėl su jais susijusių aplinkybių (OLAF reglamento 9 straipsnio 4 dalis); iii) teisės būti informuotam (OLAF reglamento 9 straipsnio 3 dalis); iv) teisingumo, objektyvumo ir nešališkumo principų laikymosi atliekant tyrimus (OLAF reglamento 9 straipsnio 1 dalis); v) teisės į gerą administravimą (Chartijos 41 straipsnis); vi) teisės į privatų ir šeimos gyvenimą (Chartijos 7 straipsnis); vii) asmens duomenų apsaugos ir viii) teisės į savo pasirinkto asmens pagalbą (OLAF reglamento 9 straipsnio 2 dalis) (5 pav.). Skundų pateikėjai taip pat skundėsi dėl OLAF tyrimams taikytinų taisyklių ([15]), visų pirma dėl: i) skaitmeninės ekspertizės operacijų vykdymo; ii) susijusių asmenų tapatybės nustatymo ir pranešimo jiems taisyklių; iii) profesinės paslapties laikymosi; iv) OLAF tyrimų aprėpties; v) OLAF bylų valdymo sistemos naudojimo; vi) neteisėto sekimo; vii) OLAF darbuotojų veiksmų, viršijančių jų įgaliojimus, ir viii) OLAF tyrimų konfidencialumo (6 pav).

4 pav

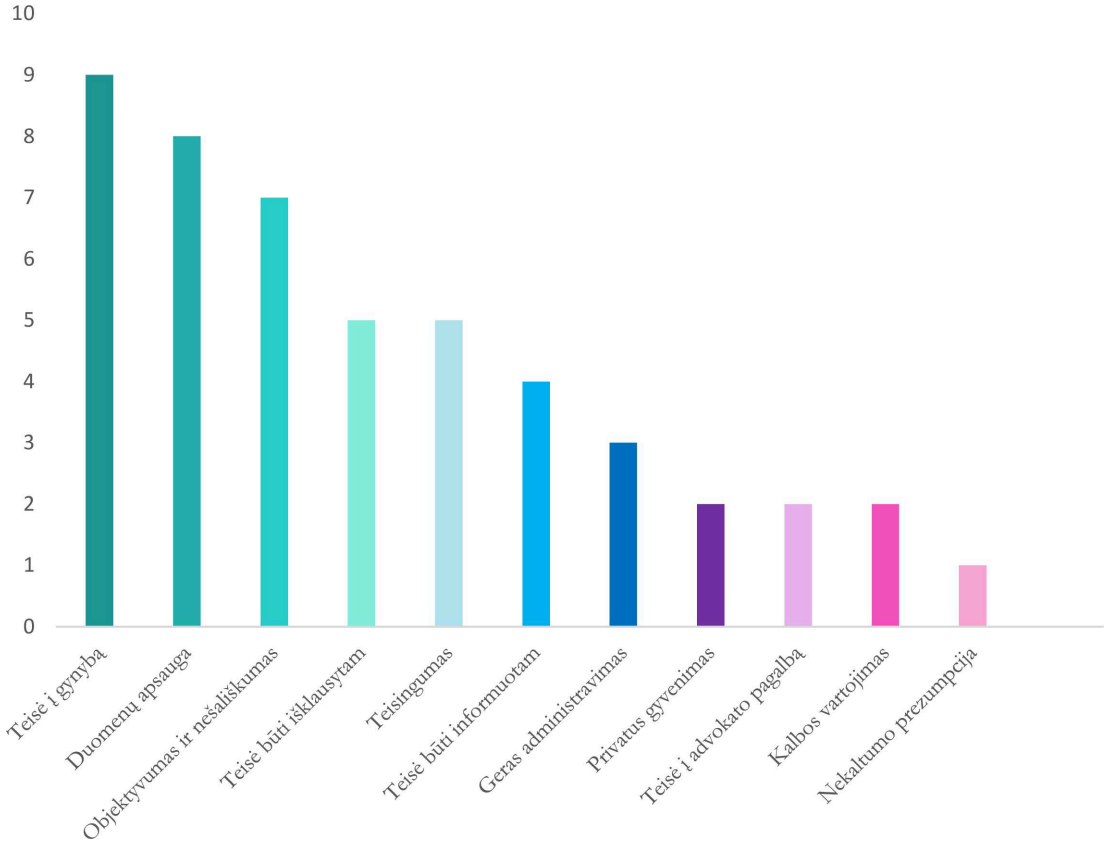
2025 m. pateiktų skundų dalykas

([15]) Tai, be kita ko, taisyklės, išdėstytos OLAF reglamente ir įvairiuose tekstuose, įskaitant 1996 m. lapkričio 11 d. Tarybos reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 dėl Komisijos atliekamų patikrinimų ir inspektavimų vietoje siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus nuo sukčiavimo ir kitų pažeidimų (OL L 292, 1996 11 15, p. 2). Kiti svarbūs pavyzdžiai – nuo 2026 m. sausio 1 d. galiojančios Tyrimo procedūrų gairės OLAF darbuotojams, skelbiamos adresu https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/e1994c22-7d58-4e61-8d34-0937a0be8f98_en, ir 2026 m. vasario 15 d. OLAF instrukcijos darbuotojams dėl skaitmeninės ekspertizės procedūrų, skelbiamos adresu https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/87e5deb1-8a64-42ca-8e08-234355dbe544_en.

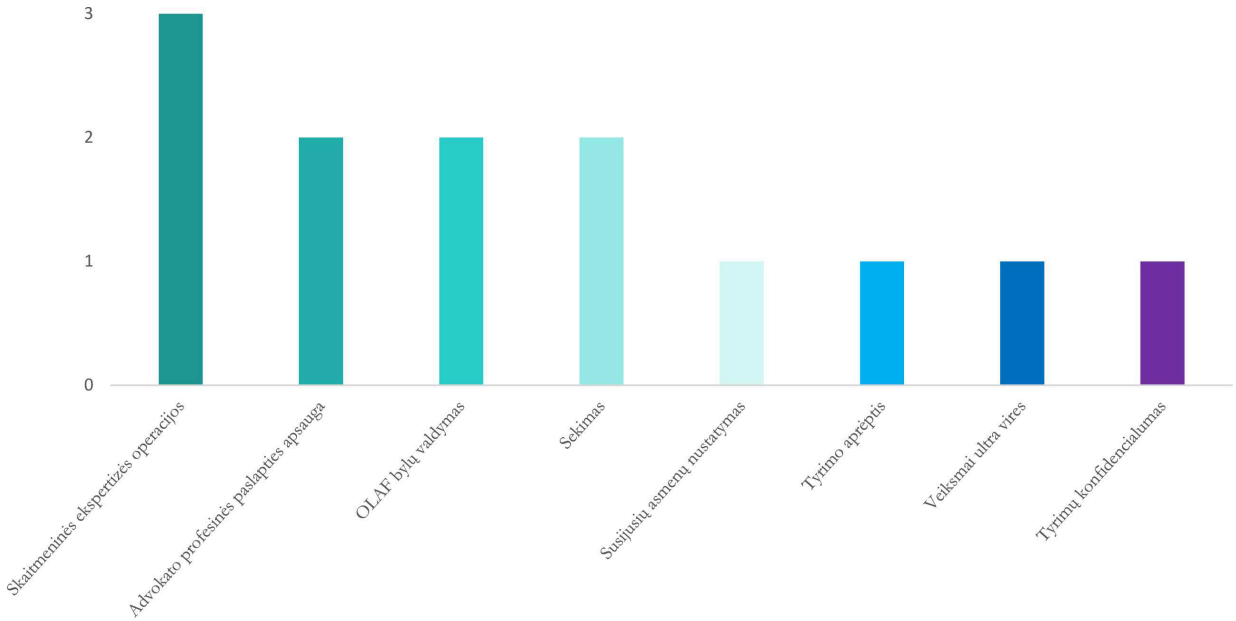
5 pav

Įvairių 2025 m. pateiktų pareiškimų, susijusių su procesinėmis garantijomis, analizė (įskaitant priimtinus ir nepriimtinus skundus)

6 pav

Su tyrimams taikytinomis taisyklėmis susijusių įtarimų analizė

4. **Procedūriniai aspektai. Veiksmingo skundų nagrinėjimo etapai**

Kontrolierius skundus nagrinėja **sąžiningai, nepriklausomai ir nešališkai**. Pagal OLAF reglamentą ir Kontrolieriaus įgyvendinimo nuostatas, procedūrą sudaro šie etapai: i) skundo **priimtinumo** vertinimas; ii) skundo pateikėjų nurodytų **esminių argumentų** vertinimas. Jeigu kontrolierius nustato pažeidimų, priklausomai nuo nagrinėjamų klausimų, jis gali paraginti OLAF išnagrinėti skundą (pasiūlymas dėl sprendimo) ir prireikus pateikti rekomendaciją OLAF, ir iii) bet kuriuo atveju kontrolierius priima baigiamąjį sprendimą, kuriuo skundo pateikėjas informuojamas apie kontrolieriaus išvadas.

4.1. **Priimtinumas**

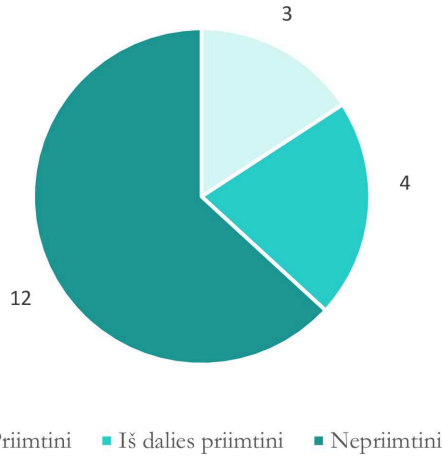
Kontrolierius sprendimą dėl skundo priimtinumo turi priimti per **dešimt darbo dienų** nuo skundo gavimo dienos. Priimtinumo sąlygos nustatytos OLAF reglamento 9b straipsnio 1 ir 2 dalyse ir Įgyvendinimo nuostatų 5 straipsnyje. Kad skundas būtų priimtinas, jis turėtų būti pateiktas **per vieną mėnesį nuo tos dienos, kai skundo pateikėjas sužinojo apie atitinkamus faktus**, dėl kurių, įtariama, pažeidžiamos procesinės garantijos arba tyrimų taisyklės. **Bet kuriuo atveju skundas turi būti pateiktas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo tyrimo pabaigos.**

Nagrinėdamas skundų priimtinumą, kontrolierius laikosi požiūrio, kuriuo siekiama laikytis atitinkamų OLAF reglamento nuostatų formuluočių ir tikslų. 2025 m. kontrolierė visų pateiktų skundų priimtinumą įvertino per nustatytą terminą. Tris skundus ji pripažino priimtinais, keturis – iš dalies priimtinais, o dvylika – nepriimtinais (7 pav.).

Nepriimtinumo priežastys buvo šios: i) 10 atvejų skunduose buvo pateikti įtarimai, kurie nepatenka į kontrolieriaus įgaliojimų sritį; ii) 10 atvejų kontrolierė nustatė, kad įtarimai yra akivaizdžiai be pagrindo, nes buvo neįrodyti ([16]) arba nepagrįsti ([17]); iii) 10 atvejų skunduose buvo pateikti pasikartojantys įtarimai (žr. veiklos ataskaitos 4.1.4. poskirsnį); iv) devyniais atvejais skundų pateikėjai nesilaikė 9b straipsnio 2 dalyje nustatytų terminų, ir v) vienu atveju skundą pateikė asmuo, kuris nebuvo susijęs asmuo (8 pav.).

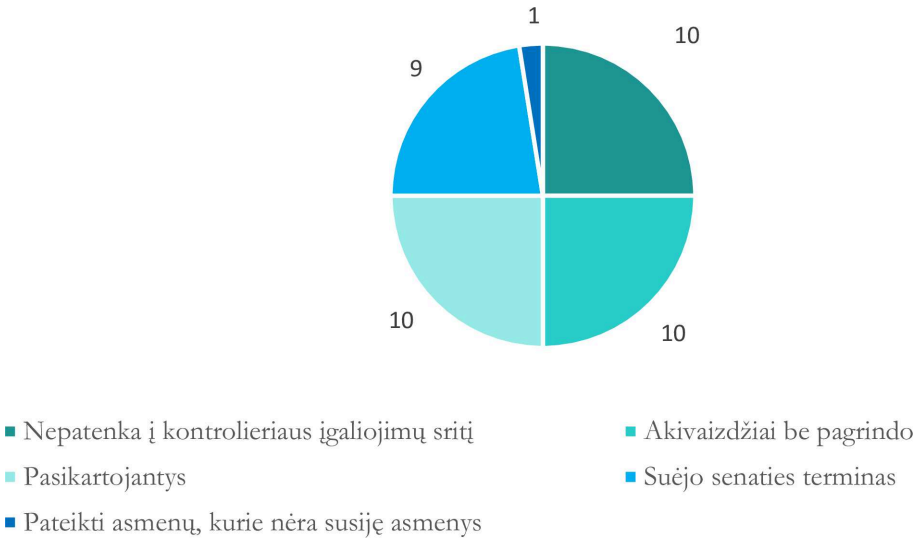
7 pav

2025 m. gautų skundų priimtinumas

8 pav

2025 m. gautų skundų (įskaitant iš dalies priimtinus skundus) nepriimtinumo pagrindai

([16]) Neįrodytuose skunduose išdėstyti įtarimai, kurie yra nepagrįsti aiškiais įrodymais arba juose pateikiami vienas kitam prieštaraujantys teiginiai.

([17]) Akivaizdžiai nepagrįstus skundus sudaro akivaizdžiai klaidingi įtarimai arba lengvabūdiški teiginiai.

4.1.1. *Vieno mėnesio terminas skundui pateikti*

2025 m. duomenys taip pat patvirtina, kad priimtinumas tebėra svarbus prieigos prie kontrolieriaus skundų nagrinėjimo mechanizmo valdymo kriterijus. Visais atvejais, kai buvo nustatyta, kad skundai arba įtarimai yra nepriimtini, kontrolierė skundo pateikėjui išsamiai paaiškino teisinį pagrindą ir savo sprendimo priežastis. Kaip nurodyta pirmiau, OLAF reglamento 9b straipsnio 2 dalyje nustatytas dvejopas skundų pateikimo kontrolieriui senaties terminas. Pagal minėtą nuostatą skundai turi būti pateikiami: i) per vieną mėnesį nuo tos dienos, kai skundo pateikėjas sužinojo apie faktus, sudarančius įtariamą pažeidimą, arba ii) per vieną mėnesį nuo tyrimo pabaigos, jei tyrimas baigtas. Dėl užbaigtų tyrimų OLAF reglamente nustatyta papildoma griežtesnė priimtinumo sąlyga: **skundas turi būti pateiktas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo tyrimo pabaigos, neatsižvelgiant į tai, kada skundo pateikėjas sužino apie svarbius faktus** (OLAF reglamento 9b straipsnio 2 dalis).

Kontrolierė pripažįsta, kad šia neabejotinai ribojančia baigtiems tyrimams taikytina sąlyga siekiama užtikrinti ne tik bet kokios tolesnės nacionalinio ar ES lygmens procedūros veiksmingumą, bet ir pačios kontrolierės rekomendacijų ir pasiūlymų, kaip išspręsti konkrečius skundus, veiksmingumą. Iš tikrųjų kontrolieriaus įnašas užbaigtose bylose, dėl kurių gali būti vykdomos tolesnės procedūros atitinkamose nacionalinėse ar ES institucijose, nebūtų labai naudingas. Kontrolierė mano, kad tokiais retais atvejais susiję asmenys skundus gali pateikti tik minėtose institucijose, pasinaudodami jiems suteikiamomis teisminėmis arba administracinėmis teisių gynimo priemonėmis.

Nepaisant funkcinio pagrindimo, tam tikrais atvejais baigtiems tyrimams taikytinas absoliutus vieno mėnesio senaties terminas gali kelti susirūpinimą dėl teisinio tikrumo ir sąžiningumo ([18]). Ši padėtis ypač problemiška atsižvelgiant į tai, kad OLAF reglamente šiuo metu nereikalaujama, kad OLAF informuotų susijusius asmenis apie tikslią dieną, kurią baigiamas tyrimas, susijęs su jų atžvilgiu nustatytais faktais. Todėl vieno mėnesio senaties terminas gali prasidėti susijusiam asmeniui apie tai nežinant, o tai praktiškai galėtų atimti iš jo galimybę veiksmingai pasinaudoti skundų nagrinėjimo mechanizmu.

Vieno iš 2025 m. pateiktų skundų atveju kontrolierė susidūrė būtent su šia situacija ir turėjo rasti pusiausvyrą tarp griežto OLAF reglamento 9b straipsnio 2 dalyje nustatytų priimtinumo reikalavimų taikymo (kuriuos taikant skundas būtų buvęs pripažintas nepriimtinu, nes buvo suėjęs senaties terminas) ir visa apimančių sąžiningumo ir gero administravimo principų, įtvirtintų Chartijos 41 straipsnyje.

Toje byloje OLAF skundo pateikėją apie galimybę pateikti skundą kontrolieriui informavo tik tada, kai vieno mėnesio terminas jau buvo suėjęs. **Todėl kontrolierė nusprendė, kad, atsižvelgiant į išimtines bylos aplinkybes, automatinis OLAF reglamento 9b straipsnio 2 dalies paskutinės įtraukos taikymas pažeistų sąžiningumo ir gero administravimo principus**, garantuojamus Chartijos 41 straipsnyje. Kontrolierė padarė išvadą, kad OLAF, informuodama skundo pateikėją apie galimybę pateikti skundą kontrolieriui, ketino laikyti, jog šis pranešimas bus senaties termino pradžia. Tai buvo vienintelis aiškinimas, kuriuo remiantis OLAF reglamento 9b straipsnio 2 dalis netaptų neveiksminga, o kartu būtų užtikrinta, kad skundo pateikėjui praktiškai nebūtų atimta galimybė pasinaudoti skundų nagrinėjimo mechanizmu. Todėl skundas buvo pripažintas priimtinu.

Atsižvelgdama į tai, kontrolierė nurodė, kad **griežtas skundų pateikimo terminas**, ypač (bet ne tik) užbaigtų tyrimų atveju, yra **vienas iš klausimų, kuriuos reikia atidžiai išnagrinėti vertinant ir galbūt vėliau peržiūrint OLAF reglamentą** ([19]).

([18]) Žr. procesinių garantijų kontrolierės 2022 m. veiklos ataskaitos (OL C 248, 2023 7 13, p. 1) 3.3.1 poskirsnį, procesinių garantijų kontrolierės 2023 m. veiklos ataskaitos (OL C, C/2024/5673, 2024 9 23), 4.1 skirsnį ir procesinių garantijų kontrolierės 2024 m. veiklos ataskaitos (OL C, C/2025/4511, 2025 8 7) 4.1 skirsnį.

([19]) Žr. Kontrolieriaus nuomonės dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo, skelbiamos adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/document/download/3c7a4446-920f-4cdb-92a3-f465e766a30e_en?filename=Annex%20-%20CTR%20Opinion%20on%20evaluation.pdf, 9 ir 16 pasiūlymus.

4.1.2. *Skundai, nepatenkantys į kontrolieriaus įgaliojimų sritį*

OLAF kasdieniame darbe tvarkomi dideli asmens duomenų kiekiai, įskaitant neskelbtinus duomenis. OLAF taip pat gali vykdyti tyrimo veiklą, pavyzdžiui, skaitmeninės ekspertizės operacijas, kurios asmens duomenų apsaugos požiūriu galėtų būti laikomos intervencinėmis. Todėl nenuostabu, kad 2025 m. įvairūs skundų pateikėjai išdėstė įtarimų dėl teisės į savo asmens duomenų apsaugą, kuri garantuojama Chartijos 8 straipsniu ir Reglamentu (ES) 2018/1725 (toliau – ES duomenų apsaugos reglamentas) ([20]).

Kaip išdėstė kontrolierė ([21]), nors kontrolieriaus įgaliojimai apima tikrinimą, ar OLAF laikosi pagrindinių teisių, **ES turi nepriklausomą priežiūros instituciją – Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūną** (toliau – EDAPP), kuris turi tam tikrų pareigų, susijusių su teisėmis į privatumą ir duomenų apsaugą. ES duomenų apsaugos reglamento 52 straipsnyje numatyta, kad EDAPP yra atsakingas už šio reglamento ir visų kitų Sąjungos aktų, susijusių su fizinių asmenų pagrindinių teisių ir laisvių apsauga ES institucijai ar įstaigai tvarkant asmens duomenis, taikymo stebėseną ir užtikrinimą. Kadangi ES įsteigė **specializuotą instituciją pagrindinei teisei į asmens duomenų apsaugą užtikrinti**, skundus dėl tariamų duomenų apsaugos taisyklių pažeidimų turi nagrinėti ne kontrolierius, o ta institucija, t. y. EDAPP. Pagal minėtas taisykles bet kuris asmuo gali pateikti skundą EDAPP per dvejus metus nuo tada, kai sužinojo apie faktus, kuriais grindžiamas skundas. Skaidrumo sumetimais kontrolierius į Įgyvendinimo nuostatas įtraukė atitinkamą nuostatą, kad joje atsispindėtų šis kompetencijos pasidalijimas ([22]).

Nors kontrolierė nenagrinės įtarimų, susijusių tik su ES duomenų apsaugos reglamento aiškinimu ir taikymu, vertindama, ar OLAF apskritai laikosi procesinių garantijų, ji atsižvelgs į aspektus, susijusius su privatumu ir duomenų apsauga.

4.1.3. *Teismuose nagrinėjamos bylos*

Ataskaitiniais metais kontrolierė nagrinėjo skundą, kuriame buvo išdėstyti Bendrajame Teisme nagrinėjamos bylos faktai. Įgyvendinimo nuostatų 6 straipsnyje reikalaujama, kad kontrolierius užbaigtų bylą, kai sužino, kad **skunde nurodyti faktai yra arba buvo nagrinėjami teismo procese**. Todėl, kaip ir 2023 m. ([23]), kontrolierė nutraukė skundo, susijusio su Bendrajame Teisme nagrinėjamais įtarimais, nagrinėjimą, o likusius įtarimus pripažino priimtinais.

Šioje byloje išryškėjo teisinė OLAF reglamento spraga, – jame nėra aiškios nuostatos dėl skundų nagrinėjimo mechanizmo ir teismo procesų nacionaliniuose ar ES teismuose sąveikos. Dėl tokios nuostatos nebuvimo tiek skundo pateikėjams, tiek administracijai kyla neaiškumų, kaip turėtų būti nagrinėjami skundai, kai dėl pagrindinių klausimų jau vyksta teismo procesas. Kadangi skundų nagrinėjimo mechanizmu siekiama papildyti ieškinius, pareikštus teisminėse institucijose, pavyzdžiui, Bendrajame Teisme arba ESTT, o ne spręsti klausimus lygiagrečiai teismams, tai, kad OLAF reglamente nėra aiškios nuostatos, reiškia, kad tą patį klausimą tuo pačiu metu gali nagrinėti kontrolierius ir teisminė institucija. Toks dubliavimasis gali lemti nenuoseklų faktų vertinimą.

Dėl šių priežasčių kontrolierė paragino ES teisėkūros institucijas iš dalies pakeisti OLAF reglamento 9b straipsnį, kad į jį būtų įtraukta aiški kontrolieriaus pareiga užbaigti bylą, jeigu atitinkamas klausimas jau nagrinėjamas nacionaliniuose arba ES teismuose ([24]).

([20]) 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB, PE/31/2018/REV/1 (OL L 295, 2018 11 21, p. 39).

([21]) Žr. procesinių garantijų kontrolierės 2022 m. veiklos ataskaitos 3.3.2. poskirsnį.

([22]) Įgyvendinimo nuostatų 5 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad „*kontrolierius taip pat paskelbia nepriimtinais visus skundus, kuriuose keliami klausimai, priklausantys Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno (EDAPP) kompetencijai, t. y. skundus, susijusius su Reglamento 2018/1725 (ES, Euratomas) taikymu ir pagrindinės teisės į asmens duomenų apsaugą laikymusi*“.

([23]) Žr. *opere citato* procesinių garantijų kontrolierės 2023 m. veiklos ataskaitos 4.3. skirsnį.

([24]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonės dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo 19 pasiūlymą.

4.1.4. *Korespondencijos dėl pasikartojančių skundų nutraukimas*

Ataskaitiniais metais kontrolierė skundų su užgauliomis formuluotėmis negavo. Tačiau ji susidūrė su situacijomis, kai skundo pateikėjai pakartotinai pateikė skundus, kuriuose buvo išdėstyti tie patys įtarimai, nepaisant to, kad klausimai jau buvo aptarti motyvuotu sprendimu, kuriuo skundas pripažintas nepriimtinu, arba galutiniu sprendimu dėl bylos esmės. Kontrolierė taip pat nagrinėjo atvejus, kai skundo pateikėjai pateikė daug skundų dėl klausimų, kurie buvo nereikšmingi arba neaktualūs OLAF tyrimams. Dėl tokių elgesio modelių gali būti nukrypta nuo pagrindinio skundų nagrinėjimo mechanizmo tikslo, t. y. užtikrinti veiksmingą asmenų, kurių atžvilgiu OLAF atlieka tyrimus, pagrindinių teisių ir procesinių garantijų apsaugą. Tokia praktika taip pat gali užkrauti neproporcingą administracinę naštą tiek kontrolieriui, tiek sekretoriatui, – tektų skirti laiko ir išteklių klausimams, kuriais iš esmės neprisidedama prie teisių, kurias siekiama užtikrinti aptariamu mechanizmu, apsaugos. Todėl labai svarbu užtikrinti, kad skundų nagrinėjimo procedūroje ir toliau daugiausia dėmesio būtų skiriama įrodymais pagrįstiems ir aktualiems skundams – kad būtų išsaugotas procedūros veiksmingumas ir patikimumas.

Kontrolierė pažymi, kad OLAF reglamente nėra konkrečios nuostatos, pagal kurią ji galėtų pripažinti skundus piktnaudžiaujamaisiais ir (arba) pasikartojančiais. Siekdama pašalinti šią spragą, **kontrolierė** Įgyvendinimo nuostatų 5 straipsnio 4 dalyje nustatė vidaus procedūrą ir **parengė administracinę praktiką, kuria siekia sumažinti galimą netinkamą naudojimąsi skundų nagrinėjimo mechanizmu**. Ši praktika apima skundo registravimą kaip naujo skundo ir oficialaus sprendimo dėl nepriimtinumo priėmimą, pirmą kartą įspėjant skundo pateikėją ir nurodant, kad bet kokie tolesni pranešimai ar skundai šiuo klausimu bus laikomi pasikartojančiais ir nebebus vertinami. Tame pačiame sprendime skundo pateikėjui taip pat pranešama, kad pagal Komisijos gero administracinio elgesio kodeksą korespondencija šiuo klausimu bus nutraukta ([25]). **Bet kokia papildoma informacija ar skundai, kuriuos skundo pateikėjas toliau teikia tuo pačiu klausimu, bus laikomi piktnaudžiavimu**.

2025 m. buvo **keturi atvejai**, kai skundo pateikėjai pateikė įtarimus klausimais, kuriuos kontrolierė jau buvo aptarusi priimdama pagrįstą sprendimą dėl nepriimtinumo arba galutinį sprendimą dėl bylos esmės. Todėl, vadovaudamasi pirmiau aprašyta administracine praktika, **kontrolierė priėmė sprendimą nutraukti komunikaciją šiais klausimais**.

4.2. **Rungimosi principu grindžiama procedūra**

Užbaigusi preliminarų skundų vertinimą, kontrolierė paragino OLAF pateikti savo nuomonę dėl septynių priimtinais arba iš dalies priimtinais pripažintų skundų. Tada kontrolierė išsiuntė OLAF atsakymus skundų pateikėjams ir paragino juos pakomentuoti OLAF nuomonę.

Iš esmės kontrolierė stengiasi užtikrinti kuo didesnį **rungimosi procedūros principo** veiksmingumą. Taigi visoms šalims buvo suteikta galimybė išdėstyti savo argumentus ir pateikti patvirtinamuosius dokumentus. Iš esmės jos taip pat buvo informuotos apie viena kitos pateiktą informaciją ir galėjo ją pakomentuoti. Vis dėlto tinkamai pagrįstais atvejais kontrolierė nusprendė nukrypti nuo šio principo ir leisti tvarkyti OLAF pateiktą informaciją konfidencialiai, kaip numatyta Įgyvendinimo nuostatų 7 straipsnio 2 dalyje. Šią išlygą kontrolierė visų pirma taikė siekdama apsaugoti atitinkamų tyrimų konfidencialumą ir veiksmingumą tais atvejais, kai OLAF atsakymai būtų atskleidę jos darbo metodus, sutrukdę rinkti reikiamus įrodymus arba net pakenkę bendrai tyrimo strategijai. Tokiais atvejais kontrolierė sutarė su OLAF, kad ši pateiks: i) nekonfidencialią OLAF atsakymų versiją, kuri bus išsiųsta skundo pateikėjui, kad jis galėtų suprasti priežastis, kuriomis grindžiami OLAF veiksmai, ir atitinkamai galėtų apskųsti OLAF atsakymą ir pateikti kontrargumentus, ir ii) konfidencialią, išsamesnę versiją, kurioje išsamiau paaiškinamos priežastys, kurias OLAF nurodė nekonfidencialioje versijoje. Šis subalansuotas sprendimas leido kontrolierei atlikti išsamų visų susijusių atvejų vertinimą, kartu laikantis **pareigos užtikrinti OLAF tyrimų konfidencialumą**. Minėta praktika dabar oficialiai įtvirtinta darbo tvarkos susitarimo 10 straipsnyje ([26]).

Todėl, nors skundų pateikėjai neturi teisės gauti visos informacijos, jie gali būti tikri, kad kontrolierius atlieka nepriklausomą ir išsamų atvejo tyrimą.

([25]) Žr. 2024 m. gruodžio 4 d. Komisijos sprendimą (ES) 2024/3083, kuriuo nustatomas Europos Komisijos darbuotojų gero administracinio elgesio bendraujant su visuomene kodeksas, (OL L, 2024/3083, 2024 12 5).

([26]) Žr. 10 išnašą.

4.3. **Kvietimas išspręsti skundą**

Vienoje iš priimtinų bylų, dėl kurių 2025 m. priimti sprendimai, kontrolierė paragino OLAF imtis veiksmų, kad skundas būtų išspręstas pagal OLAF reglamento 9b straipsnio 3 dalį. Toje byloje skundo pateikėjas buvo išreiškęs susirūpinimą dėl OLAF sąžiningumo ir nešališkumo atliekant tyrimą, visų pirma vykdant konkrečią įrodymų rinkimo veiklą skundo pateikėjo biure ([27]). Remdamasi bylos medžiagos, prie kurios kontrolierė turėjo privilegijuotą prieigą ([28]), analize ir šalių pateikta informacija, kontrolierė nustatė, kad pažeista: i) **teisė į privatų ir šeimos gyvenimą** pagal Chartijos 7 straipsnį ir ii) **teisė į gerą administravimą** pagal Chartijos 41 straipsnį, kiek tai susiję su teise į sąžiningą, orų ir mandagų elgesį viso tyrimo proceso metu.

Todėl kontrolierė pasiūlė OLAF imtis konkrečių veiksmų skundui išspręsti. Visų pirma kontrolierė paragino OLAF, be kita ko, neleisti OLAF darbuotojams, kurie veikė pažeisdami skundo pateikėjo teises, toliau dalyvauti OLAF tyrime. Kontrolierė taip pat paragino OLAF nusiųsti skundo pateikėjui oficialų raštą, kuriame būtų pripažinti tyrimo metu jos nustatyti pažeidimai ir išsamiai aprašytos priemonės, kurių imtasi tiems trūkumams pašalinti. Visus pasiūlymus dėl sprendimo OLAF visapusiškai įgyvendino ir kontrolierė tai įvertino teigiamai, o tada užbaigė bylą nepateikdama rekomendacijos.

4.4. **Baigiamieji sprendimai**

Iki 2025 m. pabaigos kontrolierė priėmė **baigiamuosius sprendimus dėl iš viso šešių skundų**: vienas iš šių skundų buvo pateiktas 2024 m., o penki (priimtini ir iš dalies priimtini) skundai – 2025 m. ([29])

Kontrolierė įvertino įvairius įtarimus ir toliau plėtojo koncepcinę skundų vertinimo sistemą. Be to, beveik ketverių metų veikla parodė kontrolierės atliekamo vertinimo svarbą: baigiamuoju sprendimu siekiama ne tik **paraginti OLAF pašalinti tyrimo trūkumus**, jeigu nustatoma pažeidimų. Juo taip pat **sustiprinamas OLAF tyrimų teisėtumas ir suteikiama svarbi mokymosi galimybė skundų pateikėjams**, kai kontrolierius po rungimosi principu grindžiamos procedūros ir išsamaus teisinio vertinimo nenustato jokio pažeidimo.

Nagrinėdama penkis skundus, kontrolierė procesinių garantijų ir skundo pateikėjų teisių pažeidimų nenustatė. Dėl likusio skundo kontrolierė užbaigė bylą gavusi teigiamą OLAF atsakymą į jos raginimą išspręsti skundą pagal OLAF reglamento 9b straipsnio 3 dalį (t. y. pasiūlymą dėl sprendimo). Nors kitais penkiais atvejais konkrečiomis bylos aplinkybėmis pažeidimo nenustatyta, kontrolierė nustatė praktiką, kuri vis dėlto galėtų kelti susirūpinimą, jei būtų kartojama kitomis aplinkybėmis. Tokiais atvejais kontrolierė baigiamajame sprendime *obiter dicta* (šalutinėmis pastabomis) atkreipė OLAF dėmesį į šiuos aspektus.

Šiose *obiter dicta* kontrolierė paragino OLAF atliekant būsimus tyrimus atsižvelgti į atitinkamus aspektus ir prireikus apsvarstyti galimas savo praktikos korekcijas. Vadovaudamasi tokiu požiūriu, kontrolierė gali ne tik įvertinti atitiktį atskirais atvejais, bet ir prisidėti prie nuolatinio OLAF tyrimų praktikos tobulinimo, kad ateityje būtų užkirstas kelias galimiems procesinių garantijų pažeidimams, susijusiems su panašioje padėtyje esančiais asmenimis. Kaip išsamiau paaiškinta šios veiklos ataskaitos 8 skirsnyje, keliuose sprendimuose, įskaitant *obiter dicta*, pateiktais teisiniais argumentais buvo tiesiogiai grindžiami Tyrimo procedūrų gairių OLAF darbuotojams pakeitimai, taip išplečiant atskirų bylų poveikį, kad jis apimtų ne tik jų tiesiogines faktines aplinkybes.

Kontrolierei taip pat teko atkreipti OLAF dėmesį į tai, kad svarbu palaikyti aiškią komunikaciją su skundų pateikėjais ir nuosekliai vartoti OLAF reglamento redakcijose oficialiosiomis kalbomis vartojamus terminus bendraujant kitomis nei anglų kalbomis.

([27]) Daugiau informacijos apie skundo esmę pateikta 5.1.2 poskirsnyje ir 5.2 skirsnyje.
([28]) Žr. 9 išnašą.
([29]) Septynis 2025 m. pateiktus skundus kontrolierė pripažino priimtinais. Tačiau tais pačiais metais ji priėmė baigiamuosius sprendimus dėl penkių iš jų esmės. Kaip minėta 2 skirsnyje, sprendimas dėl dviejų likusių priimtinų skundų buvo priimtas 2026 m. pirmąjį pusmetį.

Be to, kaip išsamiau paaiškinta toliau, kontrolierei pavyko padėti išsiaiškinti procesinių garantijų ir susijusių asmenų pagrindinių teisių taikymą tais atvejais, kai OLAF atliekant tyrimą dėl galimų nusikalstamų veikų, priklausančių Europos prokuratūros kompetencijai, atsiranda naujų įrodymų. Visų pirma kontrolierė išnagrinėjo galimybės teikti pastabas pagal OLAF reglamento 9 straipsnio 4 dalį ir OLAF reglamento 12c straipsnio 7 dalyje numatytos išimties taikymo tais atvejais, kai OLAF praneša Europos prokuratūrai apie galimą nusikalstamą elgesį, sąveiką.

5. **Esminiai aspektai. Pagrindinių kontrolierės nustatytų faktų apžvalga**

2025 m. kontrolierė išnagrinėjo įvairius skundų pateikėjų išdėstytus argumentus dėl procesinių garantijų ir OLAF tyrimams taikytinų taisyklių. Naudodamasi privilegijuota savo prieiga prie atitinkamų tyrimų bylos medžiagos, kontrolierė kiekvieną skundą galėjo įvertinti remdamasi visais esamais įrodymais ir informacija.

Kontrolierė mano, kad jos baigiamaisiais sprendimais laipsniškai kuriamoje koncepcinėje sistemoje pateikiamos aiškios OLAF tyrimo veiklos gairės, tiek kaip pasiūlymai dėl sprendimo, tiek kaip *obiter dicta*.

Pagal konfidencialumo principą kontrolierius negali atskleisti OLAF tyrimų esmės. Toliau išdėstytame skirsnyje kontrolierė, laikydamasi minėto principo, apžvelgia įtikinamiausius skundų pateikėjų nurodytus argumentus ir tai, kaip ji į juos atsižvelgė.

5.1. **Teisė į gynybą**

Kaip ir 2024 m., dažniausiai nurodytas įtarimas, kurį ataskaitiniais metais teko vertinti kontrolierei, buvo pareikštas dėl teisės į gynybą pažeidimo atliekant OLAF tyrimus. Remiantis įvairiais pateiktais pagrindžiamaisiais argumentais, kontrolierei teko įvertinti daug šios itin svarbios procesinės teisės niuansų.

5.1.1. *Teisė būti informuotam*

Vienu atveju skundo pateikėjas teigė, kad OLAF pažeidė **OLAF reglamento 9 straipsnio 3 dalį, nes nepateikė jam informacijos apie tyrimo etapą**. Skundo pateikėjo nuomone, pagal bendruosius gero administravimo principus reikalaujama, kad bet kuriam asmeniui, susijusiam su OLAF tyrimu, būtų suteikta bent minimali informacija apie tyrimo eigą.

Kontrolierė pasinaudojo proga paaiškinti OLAF reglamento 9 straipsnio 3 dalies taikymo sritį ir susijusiems asmenims ja suteikiamas teises. Pirmiausia ji atkreipė dėmesį, jog minėtoje nuostatoje reikalaujama, kad OLAF informuotų ES institucijos pareigūną ar tarnautoją apie tai, kad jis gali būti asmeniškai susijęs su pažeidimu, jei tai nekenkia tyrimo eigai. Šiuo požiūriu 9 straipsnio 3 dalyje teigiama, kad, *kai tik tyrimo metu nustatoma, kad pareigūnas, kitas tarnautojas, institucijos ar įstaigos narys, organo ar agentūros vadovas ar personalo narys gali būti susijęs asmuo, tas pareigūnas, kitas tarnautojas, institucijos ar įstaigos narys, organo ar agentūros vadovas ar personalo narys apie tai informuojamas*“. Be to, Tyrimo procedūrų gairių OLAF darbuotojams 28 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad OLAF „*informuotų Sąjungos institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų narius, pareigūnus ar kitus tarnautojus, kai tik jie įvardijami kaip susiję asmenys*“ ([30]).

([30]) Tyrimai, dėl kurių buvo pateikti 2025 m. kontrolierės nagrinėti skundai, buvo atliekami pagal 2021 m. Tyrimo procedūrų gaires OLAF darbuotojams (toliau – 2021 m. Tyrimo procedūrų gairės), skelbiamas adresu https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/3dc10699-df07-4782-ae0d-232cd698286c_en?filename=gip_2021_en.pdf. Vėliau Tyrimo procedūrų gairės buvo iš dalies keičiamos ir pakeistos nauja redakcija, įsigaliojusia 2026 m. sausio 1 d., (toliau – 2026 m. Tyrimo procedūrų gairės), skelbiama adresu https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/e1994c22-7d58-4e61-8d34-0937a0be8f98_en?filename=gips-2026_en.pdf. Siekiant laikytis į ateitį orientuoto požiūrio ir sudaryti palankesnes sąlygas skaitytojui suprasti šiuo metu OLAF tyrimams taikytiną teisinę sistemą, o kontrolierei – ją išaiškinti, šioje metinėje ataskaitoje buvo pakoreguotos nuorodos į kontrolierės sprendimuose iš pradžių nurodytas 2021 m. Tyrimo procedūrų gaires, kad jos nukreiptų į atitinkamas 2026 m. Tyrimo procedūrų gairių nuostatas. Nagrinėjamu atveju kontrolierė sprendime nurodė atitinkamas 2021 m. Tyrimo procedūrų gairių nuostatas, tačiau kontrolierės pareiškimai ir išvados taip pat taikytini atitinkamoms 2026 m. Tyrimo procedūrų gairių nuostatoms. 2021 m. Tyrimo procedūrų gairių 9 straipsnio 2 dalyje, kurios formuluotė panaši, buvo numatyta, kad „*tyrimų skyrius kuo greičiau informuoja ES institucijų, organų, įstaigų ir agentūrų narius, pareigūnus ar kitus tarnautojus apie galimą jų įtraukimą į pradėtą tyrimą*“.

Kontrolierė taip pat pažymėjo, kad asmens teisė būti informuotam apie jo, kaip susijusio asmens, statusą tiesiogiai pripažįstama tik atliekant vidaus tyrimus. Ir priešingai, OLAF reglamente teisė būti informuotiems tiesiogiai nesuteikiama su išorės tyrimais susijusiems asmenims, todėl tikslus pranešimo laikas ir būdas nėra taip aiškiai apibrėžti.

Kontrolierė pažymėjo, kad Sprendime *LA International Cooperation Srl / Komisija* ([31]) Bendrasis Teismas patvirtino savo ankstesnę praktiką byloje *Oikonomopoulos / Komisija* ([32]) ir nusprendė, kad OLAF reglamento 9 straipsnio 3 dalyje nustatyta pareiga informuoti su OLAF tyrimu susijusį asmenį **taip pat taikoma išorės tyrimams**. Pagal tą jurisprudenciją, kai atliekant išorės tyrimą paaiškėja, kad jis gali būti susijęs su fiziniu ar juridiniu asmeniu, tas fizinis ar juridinis asmuo turėtų būti informuojamas apie jo, kaip susijusio asmens, statusą, su sąlyga, kad tas pranešimas nedaro poveikio tyrimo ar bet kokio tyrimo proceso, patenkančio į nacionalinės teisminės institucijos kompetencijos sritį, eigai.

Vadovaudamasi Bendrojo Teismo praktika, kontrolierė nurodė, kad OLAF reglamente turėtų būti aiškiai pripažinta su **išorės tyrimais** susijusių asmenų teisė būti *kuo greičiau* informuotiems apie jų, kaip susijusių asmenų, statusą. Todėl savo Nuomonėje dėl OLAF reglamento taikymo ir poveikio vertinimo kontrolierė pasiūlė atsižvelgiant į esamą ES teismų praktiką iš dalies pakeisti 9 straipsnio 3 dalį ([33]).

Vis dėlto konkrečiu kontrolierės nagrinėtu atveju skundo pateikėjas neatkreipė dėmesio į tai, ar jam buvo pranešta apie jo, kaip susijusio asmens, statusą. Priešingai, skundo pateikėjo teiginiai buvo susiję su jo tariama teise būti informuotam apie tyrimo eigą. Šiomis aplinkybėmis kontrolierė pažymėjo, kad **OLAF reglamentu nesuteikiama teisė būti informuotam apie tikslų vykdomo tyrimo etapą ar pažangą** arba apie OLAF vykdomą tyrimo veiklą. Todėl kontrolierė nustatė, kad skundo pateikėjo tvirtinimas yra nepagrįstas įrodymais.

5.1.2. *Teisė į pasirinkto asmens pagalbą*

Dviejuose skunduose kontrolierė nagrinėjo klausimą dėl susijusio asmens teisės į jo pasirinkto asmens pagalbą ir dėl teisės neduoti parodymų prieš save atliekant vidaus tyrimus. Abiem atvejais skundų pateikėjai teigė, kad OLAF jiems nepateikė pakankamai paaiškinimų apie jų teises į gynybą, visų pirma apie jų teisę gauti advokato pagalbą ir teisę neduoti parodymų prieš save institucijos, organo, įstaigos ar agentūros (IBOA) patalpų patikrinimo pradžioje. Abiem atvejais kontrolierė pripažino, kad, **atliekant vidaus tyrimus, OLAF reglamento 4 straipsnio 2 dalies a punkte nėra aiškios nuorodos į atitinkamo asmens teisę į advokato pagalbą, kai atliekamas patikrinimas**. Straipsnyje neminima ir susijusio asmens teisė būti informuotam apie jo tarnybinėse patalpose OLAF atliekamą patikrinimą. Iš tikrųjų pagal OLAF reglamento 4 straipsnio 2 dalies a punktą OLAF turi teisę „*tiesiogiai ir iš anksto nepranešusi susipažinti su visa institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų turima su tiriamu atveju susijusia aktualia informacija ir duomenimis <...> ir patekti į jų patalpas*“. Tyrimo procedūrų gairių ([34]) 47 straipsnio 1 dalyje taip pat nurodyta, kad OLAF gali atlikti patikrinimus patalpose „*bet kuriuo metu, kol vykdomas tyrimas*“.

Iš taikytinos teisinės sistemos matyti, kad **susijusio asmens ar jo advokato dalyvavimas nėra būtina OLAF atliekamo patalpų patikrinimo teisėtumo sąlyga**. Prireikus OLAF gali atlikti patikrinimą net ir nedalyvaujant susijusiam asmeniui, jei dalyvauja kitas atitinkamo ES IBOA personalo narys arba apsaugos darbuotojas. Taigi OLAF neturi aiškios pareigos pagal OLAF reglamentą informuoti su vidaus tyrimais susijusių asmenų apie galimybę gauti advokato pagalbą, kai atliekamas jų tarnybinių patalpų patikrinimas.

([31]) Žr. 2022 m. birželio 29 d. Sprendimo *LA International Cooperation Srl / Komisija*, T-609/20, ECLI:EU:T:2022:407, 22 ir 23 punktus.
([32]) Žr. 2016 m. liepos 20 d. Sprendimo *Oikonomopoulos / Komisija*, T-483/13, ECLI:EU:T:2016:421, 229 ir 230 punktus.
([33]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonės dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo 3 pasiūlymą.
([34]) Kaip paaiškinta 29 išnašoje, kontrolierė sprendime nurodė atitinkamas 2021 m. Tyrimo procedūrų gairių nuostatas, tačiau kontrolierės pareiškimai ir išvados taip pat taikytini atitinkamoms 2026 m. Tyrimo procedūrų gairių nuostatoms. Nagrinėjamu atveju kontrolierė pažymi, kad 2021 m. Tyrimo procedūrų gairių 17 straipsnio 1 ir 4 dalys iš esmės atitinka 2026 m. Tyrimo procedūrų gairių 47 straipsnį.

Konkrečiais aptariamais atvejais kontrolierė padarė išvadą, kad OLAF nepažeidė skundo pateikėjų teisių į gynybą ir veikė laikydamasi taikytinos teisinės sistemos. Be to, iš bylos medžiagos ir abiejų bylų šalių pateiktos informacijos matyti, kad skundo pateikėjai praktiškai galėjo veiksmingai pasinaudoti savo teise į gynybą ir ja pasinaudojo.

Tačiau kontrolierė išdėstė požiūrį, kad, nors OLAF reglamente nenumatyta oficiali teisė į teisinę pagalbą OLAF atliekant IBOA patalpų patikrinimą, reglamentu taip pat nedraudžiama susijusiems asmenims gauti advokato pagalbą. Abiem atvejais kontrolierė nusprendė, kad **OLAF negali užkirsti kelio susijusiam asmeniui prašyti teisinės pagalbos arba ją gauti, todėl** asmuo **išlaiko galimybę konsultuotis su advokatu bet kuriuo** tokių patikrinimų vykdymo **momentu**. Vis dėlto ši galimybė neturi būti kliūtis OLAF atlikti patikrinimą ([35]).

Be to, kontrolierė pabrėžė, kad, nors taikytinoje teisinėje sistemoje nenurodytas konkretus būdas, kaip OLAF turi pranešti apie šias teises, ji nurodė, kad, **atsižvelgiant į esminę susijusiems asmenims suteikiamų pagrindinių teisių ir procesinių garantijų svarbą, laikantis gerosios administravimo praktikos informacija apie jas turėtų būti pateikiama raštu**. Be to, net jei OLAF reglamente nėra oficialaus reikalavimo, kontrolierė paragino OLAF taikyti praktiką, pagal kurią **atliekant patikrinimus susiję asmenys būtų aiškiai informuojami, kad jie gali laisvai kreiptis teisinės konsultacijos, jei to pageidauja** ([36]).

5.1.3. *Galimybė pateikti pastabų dėl OLAF nustatytų aplinkybių*

Pagal OLAF reglamento 9 straipsnio 4 dalį, užbaigus tyrimą ir prieš parengiant išvadas, kuriose įvardijamas susijęs asmuo, OLAF turi tam asmeniui suteikti galimybę pateikti pastabų dėl su juo susijusių aplinkybių. 9 straipsnio 4 dalyje išsamiau nurodyta, kaip ši galimybė turi būti suteikiama, t. y. pateikiant aplinkybių santrauką.

Galimybė pateikti pastabų dėl OLAF aplinkybių santraukos yra teisės būti išklausytam OLAF atliekant tyrimus išraiška ir viena iš esminių procesinių susijusių asmenų garantijų. Remiantis ES teismų jurisprudencija, teisė būti išklausytam yra viena iš teisių į gynybą, o šių teisių laikymasis yra bendrasis ES teisės principas ([37]). ES teismai nurodo, kad teise būti išklausytam asmeniui suteikiama galimybė veiksmingai pareikšti savo nuomonę per administracinį procesą ir prieš priimant bet kokį sprendimą, galintį daryti neigiamą poveikį jo interesams ([38]).

Iš šios jurisprudencijos matyti ([39]), kad pagrindinis faktų nustatymo tikslas – užtikrinti, kad atitinkamas asmuo žinotų apie faktus ir įrodymus, kuriuos OLAF surinko atlikdama tyrimą. Tai leidžia asmeniui suprasti jam iškeltą bylą ir pasinaudoti savo teise į gynybą pateikiant pastabų, paaiškinimų ar papildomos informacijos. Suteikdama asmeniui galimybę pateikti pastabų, OLAF užtikrina teisingumą ir laikosi tinkamo proceso principo. Taip užkertamas kelias sprendimams, grindžiamiems neišsamia arba vienpuse informacija, suteikiant asmeniui galimybę užginčyti bet kokius OLAF pateiktus galimai neteisingus ar neišsamius faktus. Galiausiai galimybė teikti pastabas taip pat gali padėti pagerinti bendrą tyrimo kokybę. Susijęs asmuo galėtų suteikti informacijos, kurios OLAF galbūt neįvertino ir kuri galėtų turėti įtakos tyrimo rezultatams. Kontrolierė mano, kad faktų suvestinės parengimas ir galimybės asmenims pateikti pastabų dėl tų faktų suteikimas yra pagrindinė procesinė apsaugos priemonė siekiant užtikrinti tyrimo nešališkumą ir teisingumą. Kontrolierei itin svarbu, kad susijusiems asmenims OLAF pateiktoje faktų suvestinėje būtų išdėstyti aiškūs, objektyvūs ir faktais pagrįsti duomenys, nedarant išvadų ir neatliekant tų faktų teisinio vertinimo. Taip užtikrinamas proceso teisingumas, apsisaugoma nuo bet kokio šališkumo ar išankstinio sprendimo tyrimo etape ir užtikrinamos atitinkamų asmenų teisės.

Vienu atveju skundo pateikėjas teigė, kad buvo pažeista OLAF reglamento 9 straipsnio 4 dalis ir jo teisė į teisingą, nešališką ir objektyvų tyrimą. Skundo pateikėjo nuomone, **jo gautoje faktų suvestinėje buvo išdėstyti ne tik OLAF tyrimo metu nustatyti faktai, bet ir OLAF išvados bei subjektyvūs aiškinimai**, kurie atspindėjo subjektyvų sprendimą ir dokumentą padarė dviprasmišką.

([35]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonės dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo 4 pasiūlymą.
([36]) Ten pat, 5 pasiūlymas.
([37]) Žr. 2022 m. spalio 19 d. Sprendimo *Sistem Ecologica / Komisija*, T-81/21, ECLI:EU:T:2022:641, 103 punktą ir 2016 m. birželio 14 d. Sprendimo *Marchiani / Parlamentas*, C-566/14, ECLI:EU:C:2016:437, 51 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.
([38]) Žr. 2020 m. birželio 4 d. Sprendimo *EIVT / De Loecker*, C-187/19 P, ECLI:EU:C:2020:444, 68 punktą.
([39]) Žr. 2020 m. birželio 4 d. Sprendimo *EIVT / De Loecker*, C-187/19 P, 69 punktą; 2014 m. liepos 3 d. Sprendimo *Kamino International Logistics ir Datema Hellmann Worldwide Logistics*, C-129/13 ir C-130/13, 38 punktą ir 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Boudjlida*, C-249/13, 37 ir 59 punktus.

Apskritai kontrolierė priminė OLAF, kad faktų suvestinę reikėtų rengti apdariai, kad būtų išvengta bet kokių formuluočių, kurias skundo pateikėjas galėtų suvokti kaip kokybinį vertinimą arba kurios galėtų sudaryti tokį įspūdį. Vis dėlto konkrečiu atveju kontrolierė nurodė, kad skundo pateikėjui skirtoje OLAF faktų suvestinėje vartojama formuluote skundo pateikėjo teisės nebuvo pažeistos.

Kontrolierė nustatė, kad aplinkybių santrauka buvo pakankamai išsami, kad skundo pateikėjas galėtų suprasti jam iškeltos bylos pobūdį ir apimtį ir atitinkamai galėtų prasmingai pasinaudoti savo teise būti išklausytam. Be to, faktų suvestinėje kontrolierė nenustatė jokio galutinio vertinimo ar pareiškimų, kurie galėtų būti laikomi dviprasmiškais arba galėtų būti aiškinami kaip subjektyvus OLAF vertinimas, kuris galėtų pakenkti tyrimo objektyvumui, nešališkumui ir teisingumui. Kontrolierė patvirtino, kad OLAF faktų suvestinėje vartojamos sąvokos yra susijusios su konkrečiais faktiniais ir kontekstiniais elementais. Be to, visuose atitinkamuose skirsniuose OLAF pateikė papildomų paaiškinimų ir nurodė faktines aplinkybes, kurios leido atitinkamam asmeniui visapusiškai suprasti OLAF nustatytus faktus.

Kitoje byloje kontrolierei teko įvertinti **galimybės teikti pastabas pagal OLAF reglamento 9 straipsnio 4 dalį ir OLAF reglamento 12c straipsnio 7 dalies taikymo tais atvejais, kai OLAF praneša Europos prokuratūrai, sąveiką**.

Šiuo atveju skundo pateikėjas teigė, kad OLAF pažeidė jo teises pagal OLAF reglamento 9 straipsnio 4 dalį, nes nesuteikė jam galimybės pateikti pastabų dėl nustatytų faktų prieš nuspręsdama nutraukti tyrimą pagal OLAF reglamento 12c straipsnio 5 ir 7 dalis.

Minėtu atveju kontrolierė pažymėjo, kad pagal OLAF reglamento 12c straipsnį OLAF yra griežtai įpareigota pranešti Europos prokuratūrai apie visus nusikalstamus veiksmus, kurie gali daryti poveikį ES finansiniams interesams, patenkantiems į Europos prokuratūros kompetencijos sritį, kaip apibrėžta Europos prokuratūros reglamento IV skyriuje. Pagal šią nuostatą OLAF privalo nepagrįstai nedelsdama pateikti pranešimą Europos prokuratūrai, kai tik sužino, kad atitinkamas elgesys gali būti nusikalstamas ir priklauso Europos prokuratūros kompetencijai. Jei Europos prokuratūra informuoja OLAF apie pradėtą nusikalstamos veikos tyrimą dėl tų pačių faktų, OLAF nutraukia savo tyrimą, kad būtų išvengta dubliavimosi, ir atitinkamai informuoja Europos prokuratūrą. Pagal 12c straipsnio 5 dalį, kai Europos prokuratūra nusprendžia pradėti tyrimą, OLAF negali tęsti savo tyrimų dėl tų pačių faktų ([40]).

Šiuo atveju kontrolierė nurodė, kad OLAF reglamento 12c straipsnio 7 dalyje tiesiogiai numatyta teisės pateikti pastabų pagal OLAF reglamento 9 straipsnio 4 dalį išimtis, kai Europos prokuratūrai perduodamas pranešimas ir tada OLAF nutraukia tyrimą.

Nagrinėjamu atveju kontrolierė patvirtino, kad OLAF nebuvo užbaigusi savo tyrimo remdamasi tyrimo išvadomis pagal OLAF reglamento 11 straipsnį, o buvo nutraukusi tyrimą pagal OLAF reglamento 12c straipsnio 5 dalį. Todėl, laikydamasi pareigų, kylančių iš OLAF reglamento ir Europos prokuratūros reglamento ([41]) sąveikos, OLAF: i) sustabdė savo tyrimą; ii) perdavė pranešimą apie nusikaltimą Europos prokuratūrai ir, kai buvo informuota, kad Europos prokuratūra pradeda nusikalstamos veikos tyrimą dėl tų pačių faktų, iii) nutraukė savo tyrimą ir iv) perdavė bylos medžiagą Europos prokuratūrai. Kontrolierė taip pat patvirtino, kad pagal šias nuostatas OLAF negalėjo padaryti jokių esminių išvadų dėl skundo pateikėjo, o savo turimą svarbią informaciją buvo perdavusi Europos prokuratūrai įvertinti.

([40]) OLAF reglamento 12c straipsnio 5 dalyje numatyta, kad šiomis aplinkybėmis „*Tarnyba toliau nebevykdo tų pačių faktų tyrimo, nebent ji tai darytų pagal 12e ar 12f straipsnį*“. Šis galutinis paaiškinimas reikalingas dėl to, kad, bendradarbiaujant OLAF ir Europos prokuratūrai, taikytinoje teisinėje sistemoje numatyta galimybė OLAF vykdyti tiek pagalbinę veiklą, tiek papildančius tyrimus, kol vyksta Europos prokuratūros tyrimas. Pirma, OLAF gali teikti paramą Europos prokuratūrai arba papildyti jos veiklą (visų pirma: i) teikdama informaciją, analizes (įskaitant teismo ekspertizes), ekspertines žinias ir operatyvinę pagalbą; ii) sudarydama palankesnes sąlygas koordinuoti konkrečius kompetentingų nacionalinių administracinių institucijų ir Sąjungos įstaigų veiksmus; ir iii) atlikti administracinius tyrimus OLAF reglamento 12e straipsnyje nustatytomis sąlygomis. Antra, tuo metu, kai Europos prokuratūra atlieka nusikalstamos veikos tyrimą, OLAF taip pat gali pradėti papildantį tyrimą, kad būtų galima lengviau patvirtinti atsargumo priemones arba finansinius, drausminius ar administracinius veiksmus, kaip numatyta OLAF reglamento 12f straipsnyje.

([41]) 2017 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (ES) 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje (OL L 283, 2017 10 31, p. 1).

Atitinkamai **OLAF tyrimas niekada nepasiekė to momento, kai skundo pateikėjas būtų galėjęs pasinaudoti teise pateikti pastabų dėl su juo susijusių faktų**, nes tie reikšmingi faktai dar nebuvo nustatyti. Todėl kontrolierė padarė išvadą, kad OLAF veikė visapusiškai laikydamasi taikytinos teisinės sistemos – pagal OLAF reglamento 12c straipsnio 7 dalyje nustatytą išimtį nesuteikdama skundo pateikėjui galimybės pateikti pastabų.

Nepaisant kontrolierės išvadų, ji patikino skundo pateikėją, kad per visą Europos prokuratūros tyrimą ir toliau bus laikomasi jo pagrindinių teisių ir procesinių garantijų. Skundo pateikėjas turės galimybę pateikti Europos prokuratūrai visus įtarimus ar dokumentus, kuriuos jis būtų galėjęs pateikti tinkamu OLAF tyrimo etapu. Be to, skundo pateikėjo pagrindinėms teisėms ir procesinėms garantijoms bus taikomas aukštas apsaugos standartas, nes, priešingai nei OLAF atliekamų administracinių tyrimų atveju, Europos prokuratūra atlieka nusikalstamų veikų tyrimus, kuriems taikomos griežtos procesinės garantijos, nustatytos Europos prokuratūros reglamento VI skyriuje.

5.1.4. *Galimybė susipažinti su byla ir faktų suvestinėje nurodytais dokumentais*

2025 m. kontrolierė taip pat nagrinėjo skundą dėl įtariamo pagrindinių teisių ir procesinių garantijų pagal **OLAF reglamento 9 straipsnio 1 dalį**, įskaitant **teisę į gynybą ir teisę būti išklausytam**, pažeidimo, susijusio su OLAF atsisakymu leisti skundo pateikėjui **susipažinti su** vykdomo tyrimo **bylos medžiaga** ir su visais **aplinkybių santraukoje nurodytais dokumentais**.

Kontrolierė pirmiausia pažymėjo, kad: i) **teisė susipažinti su OLAF tyrimų byla nėra įtraukta į OLAF reglamento 9 straipsnyje numatytas procesines garantijas**; o ii) OLAF reglamentu susijusiam asmeniui nesuteikiama teisė susipažinti su visais OLAF surinktais įrodymais, nes tai galėtų pakenkti OLAF veiklai arba bet kokiems galimiems tolesniems kompetentingų institucijų veiksmams, kai OLAF pateikia rekomendaciją. Iš tiesų pagal ES teismų praktiką ([42]) OLAF neprivalo leisti susijusiam asmeniui, dėl kurio atliekamas tyrimas, susipažinti su dokumentais, kurie yra minėto tyrimo objektas, arba su pačios OLAF tuo tikslu parengtais dokumentais, nes gali būti pakenkta OLAF patikėtos misijos veiksmingumui ir konfidencialumui bei OLAF nepriklausomumui. Kaip nurodė ES teismai, asmens, susijusio su OLAF tyrimu, teisę į gynybą pakankamai užtikrina jo gaunama informacija ir tai, kad jam suteikiama galimybė pateikti pastabų dėl aplinkybių santraukos, kai OLAF tyrimas jau yra užbaigtas, bet dar neparengtos išvados, kuriose įvardijamas minėtas asmuo.

Iš taikytinos Europos teismų praktikos matyti, kad **susijęs asmuo neturi teisės susipažinti su OLAF vykdomo tyrimo bylos medžiaga**. **Todėl kontrolierė padarė išvadą, kad OLAF atsisakymas suteikti tokią galimybę nepažeidžia Chartijos 41 straipsnio**.

Skundo pateikėjas taip pat tvirtino negalėjęs veiksmingai pasinaudoti teise būti išklausytam, nes neturėjo galimybės susipažinti su dokumentais, nurodytais faktų santraukoje. Šiuo klausimu kontrolierė nustatė, kad bet koks įtariamas teisės į gynybą, kuri apima teisę būti išklausytam, pažeidimas OLAF atliekant tyrimą turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į skundo pateikėjo gautą informaciją ir į tai, kad jam buvo suteikta galimybė pareikšti savo požiūrį ir būti išklausytam ([43]). Aptariamu atveju kontrolierė nurodė, kad **OLAF buvo pateikusi faktų suvestinę, kurios pakako, kad skundo pateikėjas galėtų pasinaudoti savo teise būti išklausytam**. Kontrolierė taip pat pažymėjo, kad skundo pateikėjas pasinaudojo savo teise būti išklausytam ir ne kartą pateikė išsamių pastabų OLAF. Todėl kontrolierė padarė išvadą, kad **skundo pateikėjas galėjo pateikti pastabų dėl OLAF nustatytų faktų, išreikšdamas savo požiūrį, ir jam buvo suteikta prasminga teisė būti išklausytam**. Galiausiai kontrolierė pažymėjo, kad nėra nuostatos, pagal kurią susijusiam asmeniui būtų suteikta teisė pareikšti nuomonę dėl kiekvieno įrodymo arba išreikšti požiūrį apie išvadas, kurias gali padaryti OLAF ([44]).

([42]) 2016 m. liepos 20 d. Sprendimo *Oikonomopoulos / Komisija*, T-483/13, ECLI:EU:T:2016:421, 238–240 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.
([43]) Ten pat.
([44]) Žr. 2019 m. birželio 6 d. Sprendimo *Dalli / Komisija*, T-399/17, ECLI:EU:T:2019:384, 143–144 punktus.

5.2. **Patalpų tikrinimų ir skaitmeninės ekspertizės operacijų proporcingumas**

Patalpų tikrinimai ir skaitmeninės ekspertizės operacijos yra vadinamoji intensyvaus pobūdžio tyrimo veikla, todėl jai taikomos specialios taisyklės ([45]). 2025 m. buvo du atvejai, kai skundo pateikėjai suabejojo minėtos tyrimo veiklos proporcingumu, ypač kiek tai susiję su asmeniniais prietaisais.

Prieš pradėdama nagrinėti abu skundus iš esmės, **kontrolierė pirmiausia aptarė bendruosius principus, kuriais reglamentuojamos OLAF skaitmeninės ekspertizės operacijos**.

Skaitmeninės ekspertizės operacijoms taikytina sistema

Kalbant apie vidaus tyrimus, pagal OLAF reglamento 4 straipsnį OLAF gali atlikti skaitmeninės ekspertizės operacijas ES institucijų patalpose. Šiuo tikslu Tyrimo procedūrų gairių 47 straipsnio 1 dalyje ir 53 straipsnio 1 dalyje išvardijami tiek patalpų patikrinimai, tiek skaitmeninės ekspertizės operacijos, kaip priemonės tyrimo skyriams rinkti įrodymus tyrimo etapu.

OLAF reglamento 4 straipsnio 2 dalies a punkte visų pirma nurodyta, kad OLAF turi teisę „*tiesiogiai ir iš anksto nepranešusi susipažinti su visa institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų turima su tiriamu atveju susijusia aktualia informacija ir duomenimis, neatsižvelgiant į tai, kokioje laikmenoje jie saugomi, ir patekti į jų patalpas*“. Tyrimo procedūrų gairių 47 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos panašios nuostatos.

OLAF reglamento 4 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyta, kad OLAF gali tikrinti **asmeninius prietaisus**, jei tenkinamos **trys kumuliacinės sąlygos**: i) prietaisai naudojami darbo tikslais; ii) atitinkamų institucijų priimtuose sprendimuose nustatytos minėto naudojimo sąlygos ir iii) OLAF turi pagrįstų priežasčių įtarti, kad jų turinys gali būti svarbus tyrimui.

Kontrolierė taip pat pažymėjo, kad pagal OLAF instrukcijų darbuotojams dėl skaitmeninės ekspertizės procedūrų (toliau – OLAF instrukcijos dėl skaitmeninės ekspertizės) ([46]) 1 straipsnio 5 punktą skaitmeninės ekspertizės operacija yra „*skaitmeninių laikmenų ir (arba) jų turinio technologinis **patikrinimas, perėmimas ir analizė**, kuriuos atlieka OLAF skaitmeninių įrodymų specialistai, naudodami teismo ekspertizės įrangą ir programinės įrangos priemones. Tikslas – surasti, nustatyti, surinkti ir (arba) perimti ir išsaugoti duomenis, kurie gali būti svarbūs tyrimui ir gali būti naudojami kaip įrodymai per administracines, drausmines ir teismines procedūras*.“

Atlikdama skaitmeninės ekspertizės procedūrą OLAF vykdo šias atskiras operacijas: i) **paima** duomenis skaitmeninės ekspertizės tikslais, t. y. surenka fizinius prietaisus, kuriuose yra galimų skaitmeninių įrodymų ([47]); ii) **įgyja** duomenis skaitmeninės ekspertizės tikslais, t. y. vaizdo gavimo būdu skaitmeninės ekspertizės tikslais įgyja (nukopijuoja) bet kokius skaitmeninėje laikmenoje saugomus duomenis ([48]); iii) **preliminariai peržiūri** duomenis, t. y. tinkama ekspertine priemone pirmą kartą patikrina skaitmeninę laikmeną, kad būtų nustatyta, ar joje gali būti tyrimui galimai svarbių duomenų (tai gali būti atliekama prieš ([49]) skaitmeninį duomenų įgijimą arba po ([50]) jo), ir iv) atlieka skaitmeninės ekspertizės **analizę**, t. y. išnagrinėja duomenis, surinktus per skaitmeninės ekspertizės operaciją ([51]).

([45]) Pagal Tyrimo procedūrų gairių 47 straipsnio 2 dalį ši veikla gali būti vykdoma tik gavus OLAF generalinio direktoriaus leidimą. Kai tyrimų skyrius planuoja tyrimo veiklą, kuriai reikalingas generalinio direktoriaus leidimas, jis parengia prašymą suteikti leidimą ir pateikia jį specializuotam OLAF skyriui – peržiūros grupei (žr. Tyrimo procedūrų gairių 36 straipsnio 2 dalį). Peržiūros grupė patikrina siūlomų tyrimo veiksmų teisėtumą, reikalingumą ir proporcingumą ir pateikia generaliniam direktoriui nuomonę; remdamasis šia nuomone generalinis direktorius priima sprendimą (žr. Tyrimo procedūrų gairių 36 straipsnio 4 dalį). Šios procesinės garantijos atitinka ES teismų pateiktą proporcingumo principo aiškinimą. Pagal minėtą bendrąjį ES teisės principą reikalaujama, kad ES institucijų aktai būtų tinkami atitinkamais teisės aktais siekiamiems teisėtiems tikslams įgyvendinti ir neviršytų to, kas būtina jiems pasiekti. Tuo tikslu žr. 2022 m. vasario 16 d. Sprendimo *Vengrija / Parlamentas ir Taryba*, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97, 340 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

([46]) Žr. OLAF instrukcijas darbuotojams dėl skaitmeninės ekspertizės procedūrų, skelbiamas adresu https://anti-fraud.ec.europa.eu/investigations/digital-forensics_en?prefLang=lt.

([47]) Žr. OLAF instrukcijų dėl skaitmeninės ekspertizės 1 straipsnio 7 punktą.

([48]) Žr. OLAF instrukcijų dėl skaitmeninės ekspertizės 1 straipsnio 8 punktą.

([49]) Žr. OLAF instrukcijų dėl skaitmeninės ekspertizės 4 straipsnio 4 dalį.

([50]) Žr. OLAF instrukcijų dėl skaitmeninės ekspertizės 5 straipsnio 4, 5 ir 6 dalis.

([51]) Žr. OLAF instrukcijų dėl skaitmeninės ekspertizės 8 straipsnį.

Kontrolierė taip pat nurodė, jog Tyrimo procedūrų gairėse papildomai nustatyta, kad ekspertizės operacijos turėtų būti vykdomos laikantis **būtinumo ir proporcingumo principo ir daugiausia dėmesio skiriant prietaisams, kurie turi aiškių naudojimo darbo tikslais požymių** ([52]). Skaitmeninės ekspertizės operacijos taip pat gali apimti prieigą prie darbo tikslais naudojamų asmeninių prietaisų. Galiausiai per skaitmeninės ekspertizės operaciją surinktų duomenų skaitmeninės ekspertizės analizė turi būti **apribojama atitinkamam tyrimui reikalingų ir svarbių duomenų išgavimu**.

Taikymas konkrečiais atvejais

Dėl konkrečių aplinkybių, susijusių su dviem skundais, kuriuose išdėstyti šie įtarimai, abiem atvejais kontrolierė pažymėjo, kad **skaitmeniniai prietaisai, kuriuos skundo pateikėjams buvo suteikę IBOA, buvo IBOA nuosavybė**, suteikta skundo pateikėjui visų pirma darbo tikslais. Prietaisai priklausė IBOA, kurie buvo vieninteliai prietaisų ir juose esančių duomenų „turėtojai“, kaip tai suprantama pagal OLAF reglamento 4 straipsnio 2 dalies a punktą. Todėl, neatsižvelgiant į konkretų skundo pateikėjo naudojimąsi prietaisais, prietaisų surinkimas ir perėmimas pagal minėtą nuostatą buvo visiškai pagrįstas. Abiem atvejais **kontrolierei, pasinaudojant specialia prieiga prie bylos medžiagos, pavyko patvirtinti, kad asmeniniai prietaisai buvo naudojami darbo tikslais.** Šiuo atžvilgiu kontrolierė pažymėjo, kad, **nustačius profesinį naudojimą, to naudojimo mastas (ribotas arba esminis) arba priežastis (savo iniciatyva arba pagal prašymą) neturi reikšmės**. Todėl abiem atvejais kontrolierė laikėsi nuomonės, kad OLAF sprendimas surinkti prietaisus ir perimti juose esančius duomenis pagal OLAF reglamento 4 straipsnio 2 dalies a punktą buvo teisėtas.

Proporcingumo analizė

Dėl tyrimo veiklos proporcingumo kontrolierė atkreipė dėmesį į toliau išdėstytus aspektus. Kaip patvirtino Bendrasis Teismas, OLAF tyrėjų įgaliojimai susipažinti (tokiomis pačiomis sąlygomis kaip leidžiama nacionalinės administracijos inspektoriams ir laikantis nacionalinės teisės aktų) su visa svarbia informacija ir dokumentais, reikalingais patikrinimams ir inspektavimams vietoje tinkamai atlikti, **negali būti aiškinami kaip leidžiantys susijusiam asmeniui nustatyti OLAF tyrimui svarbius duomenis** ([53]).

Kontrolierė taip pat pabrėžė, kad **ne visi duomenys, iš pradžių gauti atliekant patikrinimą ir skaitmeninės ekspertizės operaciją, patenka į OLAF bylos medžiagą**. Pagal OLAF instrukcijų dėl skaitmeninės ekspertizės 8 straipsnio 4 dalį **į bylos medžiagą perkeliami tik tyrimui svarbūs duomenys**. Praktiškai OLAF perimtas kriminalistinis atvaizdis pirmiausia paverčiamas „teismo ekspertizės darbo byla“, t. y. perimtų skaitmeninės ekspertizės duomenų kopija, tačiau tokia forma, kurią OLAF gali „indeksuoti“. Indeksavus duomenis, OLAF galiausiai gali atlikti tyrimui svarbių duomenų paiešką ir nustatymą. Jei atlikus paiešką nustatoma, kad kuri nors rinkmena yra „svarbi“ vykdomam tyrimui, **ji tampa OLAF bylos medžiagos dalimi ir įrodymais, kuriuos OLAF gali naudoti**.

Viename iš skundų susijęs asmuo netgi teigė, kad jo turėjo būti paprašyta pateikti pastabų dėl OLAF tyrėjų parengto raktažodžių, skirtų naršymui po perimtus duomenis, sąrašo. Šiuo klausimu kontrolierė išdėstė požiūrį, kad sąrašo aptarimas su susijusiu asmeniu arba susitarimas su juo pakenktų tyrėjų nepriklausomumui ir pakenktų tyrimui. Kontrolierė pabrėžė, kad OLAF atlieka tyrimus visiškai nepriklausomai pagal OLAF reglamentą. Todėl **raktažodžių pasirinkimas priklauso tik tyrėjų kompetencijai ir atspindi jų tyrimo strategiją, kurios OLAF negali nei atskleisti, nei dėl jos susitarti su trečiosiomis šalimis, tuo labiau su susijusiais asmenimis**. Kontrolierė taip pat atmetė skundo pateikėjo pasiūlymą patikrinti raktažodžių sąrašą ir atitinkamą jų naudojimo pagrindimą. Ji patvirtino, kad OLAF kiekvienu atveju turi nuspręsti, kurie raktažodžiai gali būti svarbūs tyrimui.

([52]) Kaip paaiškinta 29 išnašoje, kontrolierė sprendime nurodė atitinkamas 2021 m. Tyrimo procedūrų gairių nuostatas, tačiau kontrolierės pareiškimai ir išvados dėl ekspertizės operacijų vykdymo taip pat taikytini atitinkamoms 2026 m. Tyrimo procedūrų gairių nuostatoms.

([53]) 2019 m. birželio 26 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Vialto Consulting / Komisija*, T-617/17, ECLI:EU:T:2019:446, 67 punktas (nepaskelbta). Originalo (prancūzų) kalba: *„En outre, ainsi que le fait valoir la Commission à juste titre, l'article 7, paragraphe 1, du règlement nº 2185/96 ne saurait être interprété d'une manière telle qu'il autorise la personne ou l'entité contrôlée à déterminer elle-même les données pertinentes aux fins d'une enquête de l'OLAF*“.

Abu skundų pateikėjai išreiškė pretenziją dėl to, kiek laiko OLAF išlaikė jų asmeninius prietaisus. Abiem atvejais, pasinaudodama specialia prieiga prie bylos medžiagos, **kontrolierė patvirtino, kad OLAF prietaisus išlaikė tiek laiko, kiek reikia duomenų perėmimui atlikti**. Vis dėlto kontrolierė atkreipė dėmesį į tai, kad mobilieji telefonai tampa universalūs ir itin svarbūs kasdieniam žmonių gyvenimui, ir paragino OLAF tai apsvarstyti. Išmanieji telefonai toli gražu nėra vien ryšių prietaisai, jie dabar veikia, pavyzdžiui, kaip vartai į bankininkystės ir mokėjimo sistemas, namų apsaugos sistemas, profesinius išteklius, transporto bilietus, sveikatos priežiūros taikomąsias programas ir net į vaikų buvimo vietą ir saugumą. Todėl prieigos prie šių prietaisų atėmimas gali turėti platesnį poveikį susijusio asmens asmeninei sferai nei prieš kelerius metus. Nors konkrečiu atveju skundo pateikėjo asmeninio prietaiso perėmimas nebuvo neproporcingas, kontrolierė paragino OLAF atidžiai stebėti šias realijas ir visada užtikrinti, kad asmeniniai mobilieji telefonai būtų laikomi tik tiek laiko, kiek tikrai būtina tyrimo tikslais.

Abiem atvejais kontrolierė nusprendė, kad OLAF tyrimo veikla ir skaitmeninės ekspertizės operacijos: i) buvo atliktos laikantis teisės aktų; ii) atitiko teisėtą tikslą ištirti įtarimus dėl galimo skundo pateikėjų netinkamo elgesio ir iii) atitiko tyrimo aprėptį ir tikslą, nes buvo būtini įtarimams įrodyti arba paneigti. Taigi, kontrolierė nustatė, kad OLAF veikė laikydamasi taikytino teisinio pagrindo ir OLAF instrukcijose dėl skaitmeninės ekspertizės išdėstytos procedūros, taip pat tyrimo aprėpties. Todėl kontrolierė **nenustatė, kad** OLAF vykdant skaitmeninės ekspertizės operacijas būtų pažeistas būtinumo ir proporcingumo principas.

5.3. **Vartotos kalbos**

Vienoje byloje kontrolierės buvo paprašyta įvertinti, ar su vidaus tyrimu susijęs asmuo, kuris buvo ES personalo narys ([54]), turėjo teisę prašyti, kad viena iš OLAF darbo kalbų (anglų kalba) siunčiama informacija arba pranešimai taip pat būtų pateikiami jo gimtąja kalba.

Kaip anksčiau nurodė kontrolierė ([55]), Chartijos 41 straipsnio 4 dalyje nustatyta ES institucijų pareiga bendrauti su piliečiais jų pasirinkta kalba taikoma tik ES institucijų ir piliečių, o ne ES personalo santykiams. Buvo tikimasi, kad skundo pateikėjas, kaip ES tarnautojas, labai gerai mokės anglų kalbą. Anglų kalba taip pat buvo viena iš skundo pateikėjo darbo kalbų.

Kaip nustatyta ES teismų praktikoje ([56]), **teisė vartoti pasirinktą kalbą nėra absoliuti ES personalo teisė**, nes ES institucijos turi veikti sklandžiai. Todėl kontrolierė nustatė, kad OLAF, atsisakydama pateikti prašomus vertimus, nepažeidė skundo pateikėjo procesinių teisių.

6. **Kontrolieriaus ir OLAF darbo tvarkos susitarimo patvirtinimas**

Svarbus OLAF ir kontrolierės bendradarbiavimo etapas buvo darbo tvarkos susitarimo pasirašymas – jį pasirašė buvęs OLAF generalinis direktorius Ville Itälä ir dr. Julia Laffranque. Susitarimas **įsigaliojo 2025 m. liepos 18 d.** ir yra viešai skelbiamas kontrolieriaus svetainėje ([57]).

Darbo tvarkos susitarimas suteikia daugiau aiškumo administruojant skundų nagrinėjimo mechanizmą ir yra naudinga priemonė siekiant užtikrinti dar sklandesnį ir veiksmingesnį bendradarbiavimą su OLAF. Susitarimu įforminama ir kodifikuojama nusistovėjusi praktika, kuria jau buvo grindžiamas konstruktyvus abiejų tarnybų bendradarbiavimas. Šiuo atžvilgiu kontrolierė palankiai vertina konstruktyvų dialogą su OLAF viso projekto rengimo proceso metu, – tai leido tekste tiksliai atspindėti abiejų šalių atitinkamus įgaliojimus, vaidmenis ir veiklos poreikius.

([54]) ES personalas, be kita ko, yra ES pareigūnai ir kiti pagal sutartis ES įdarbinti tarnautojai (pavyzdžiui, laikinieji darbuotojai, sutartininkai, vietos darbuotojai, specialieji patarėjai arba akredituoti Parlamento narių padėjėjai).

([55]) Žr. *opere citato* procesinių garantijų kontrolierės 2023 m. veiklos ataskaitos 4.4.5. poskirsnį.

([56]) Žr. 2009 m. spalio 21 d. Sprendimo V / *Komisija*, F-33/08, ECLI:EU:F:2009:141, 170–171 punktus.

([57]) Žr. 10 išnašą.

Visapusiškai laikantis taikytinos teisinės sistemos ir atsižvelgiant tiek į OLAF, tiek į kontrolieriaus nepriklausomumą, darbo tvarkos susitarime nurodyti aktualūs skundų nagrinėjimo proceso aspektai. Tai, be kita ko, yra: i) procedūra, kurios reikia laikytis gavus skundą ir jį pradėjus tvarkyti; ii) kontrolierei prieinami informacijos rinkimo veiksmai; iii) atskirti raginimai išspręsti skundą pagal OLAF reglamento 9b straipsnio 3 dalį ir kontrolieriaus rekomendacijos pagal 9b straipsnio 5 dalį; iv) atitinkamų terminų apskaičiavimas ir v) procedūra, kurios turi būti laikomasi, kai OLAF arba kontrolierius sužino apie tai, kad pradedamas teismo procesas arba Europos ombudsmenas ar EDAPP pradeda tyrimą dėl skunde nurodytų faktų.

Kitos darbo tvarkos susitarimo nuostatos apima prieigą prie su bylomis susijusios informacijos OLAF bylų valdymo sistemoje (toliau – OCM), prie kurios kontrolierius turi specialią prieigą pagal Įgyvendinimo nuostatų 8 straipsnio 1 ir 2 dalis. Darbo tvarkos susitarime taip pat paaiškinama: i) OLAF pareigos teikti kontrolieriui informaciją nagrinėjant skundus; ii) procedūra, kurios reikia laikytis, kai kontrolieriui ir sekretoriatui suteikiama elektroninė prieiga prie bylų informacijos OCM sistemoje, ir iii) alternatyvi kontrolieriaus prieigos prie su byla susijusios informacijos tvarka.

Kaip išsamiau išdėstyta veiklos ataskaitoje, darbo tvarkos susitarime taip pat oficialiai įtvirtinta kontrolieriaus pareiga nagrinėjant skundus užtikrinti OLAF tyrimų konfidencialumą. Be to, darbo tvarkos susitarime aptariami atvejai, kai skundo pateikėjas gali prašyti leisti susipažinti su skundo bylos medžiaga, taip pat prašymų leisti visuomenei susipažinti su kontrolieriaus turimais dokumentais tvarkymas pagal Reglamentą (EB) Nr. 1049/2001 ([58]) ir prie Komisijos darbo tvarkos taisyklių pridėtos išsamios reglamento taikymo taisyklės ([59]).

7. **Konsultacijos dėl OLAF reglamento vertinimo**

OLAF reglamento 9b straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad OLAF generalinis direktorius kontrolieriaus gali prašyti pateikti nuomonę bet kokiu klausimu, susijusiu su kontrolieriaus įgaliojimų sričiai priskiriamomis procesinėmis garantijomis ar pagrindinėmis teisėmis.

Šiuo pagrindu 2025 m. rugsėjo 15 d. OLAF generalinis direktorius oficialiai paprašė kontrolierės pateikti nuomonę dėl OLAF reglamento nuostatų, susijusių su kontrolieriaus įgaliojimų sričiai priskiriamomis procesinėmis garantijomis ir pagrindinėmis teisėmis. Tai buvo atlikta Komisijai vertinant reglamento taikymą ir poveikį pagal OLAF reglamento 19 straipsnio 1 dalį.

Kontrolierė palankiai įvertino galimybę pasikonsultuoti šiuo svarbiu klausimu ir rėmėsi savo kadencijos metu sukaupta didele patirtimi ([60]). Savo nuomonėje ji iš viso pateikė **31 pasiūlymą** dėl patobulinimų tose srityse, kuriose praktika parodė, kad reikia aiškesnių, griežtesnių ar veiksmingesnių apsaugos priemonių ([61]).

Nuomonė pateikta dėl šešių pagrindinių sričių: i) pagrindinių teisių ir procesinių garantijų (1–12 pasiūlymai); ii) skundų nagrinėjimo mechanizmo (13–19 pasiūlymai); iii) kontrolieriaus funkcijos (20–25 pasiūlymai); iv) kontrolieriaus ir OLAF generalinio direktoriaus santykių (26 pasiūlymas); v) kontrolieriaus ir Priežiūros komiteto santykių (27–30 pasiūlymai); ir vi) santykių su kitais suinteresuotaisiais subjektais (31 pasiūlymas) (9 pav.).

([58]) Žr. 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, 2001 5 31, p. 43).

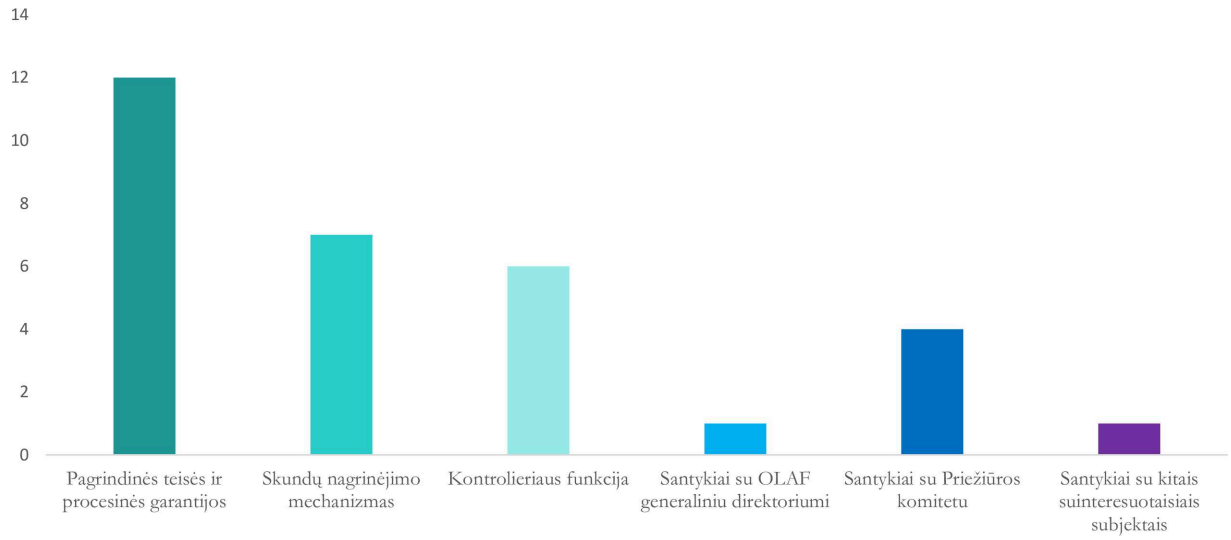
([59]) Žr. 2024 m. gruodžio 4 d. Komisijos sprendimą (ES) 2024/3080, kuriuo nustatomos Komisijos darbo tvarkos taisyklės ir iš dalies keičiamas Sprendimas C(2000) 3614, (OL L, 2024/3080, 2024 12 5).

([60]) Nuo kontrolierės kadencijos pradžios iki 2025 m. pabaigos kontrolierė buvo išnagrinėjusi iš viso 73 skundus.

([61]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonę dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo.

9 pav

Nuomonėje dėl OLAF reglamento taikymo ir poveikio vertinimo kontrolierės pateiktų pasiūlymų skaičius

Pasiūlymuose dėl pagrindinių teisių ir procesinių garantijų, kurių yra daugiausia, aptariami šie klausimai: i) tiesioginės nuorodos į Chartiją nebuvimas OLAF reglamento 9 straipsnyje ir 9b straipsnio 1 dalyje; ii) tai, kad reikia aiškumo, kada fizinis asmuo arba ekonominės veiklos vykdytojas įgyja susijusio asmens statusą; iii) kuo visapusiškesnis susijusių asmenų teisių vidaus ir išorės tyrimuose suvienodinimas; iv) poreikis raštu pateikti informaciją apie procesines garantijas ir atitinkamų asmenų pagrindines teises; v) teisingumo principas, kuriuo turi vadovautis OLAF personalas, laikydamasis aukščiausių profesinių standartų; vi) teisės būti išklausytam stiprinimas; vii) teisės būti informuotam stiprinimas ir viii) nepakankamas aiškumas dėl statuso, teisių ir procesinių garantijų, suteikiamų pranešėjams pagal Pranešėjų apsaugos direktyvą ([62]), informatoriams pagal Tarnybos nuostatų ([63]) 22a straipsnį ir kitiems informacijos šaltiniams bei asmenims, nukentėjusiems nuo netinkamo elgesio, patenkančio į OLAF tyrimo įgaliojimų sritį ([64]).

Nuomonėje nurodytos sritys, kuriose būtų galima tobulinti skundų nagrinėjimo mechanizmą, yra šios: i) priimtinumo reikalavimų taikymo subjektinė sritis, materialinė sritis ir jų taikymo sritis laiko atžvilgiu; ii) sprendimų dėl priimtinumo peržiūros procedūros nebuvimas; iii) klausimas, ar skundai galėtų arba turėtų turėti stabdomąjį poveikį; iv) skundų, kuriuose keliami teismuose nagrinėjami klausimai, administravimas ir v) OLAF generalinio direktoriaus hipotetinio sprendimo nesilaikyti pagal OLAF reglamento 9b straipsnio 5 dalį kontrolieriaus pateiktos rekomendacijos teisinės pasekmės.

Kaip dažnai būna, kai vykdomos reikšmingos institucinės reformos, Reglamentu (ES) 2020/2223 sukūrus kontrolieriaus funkciją atsirado tam tikrų iki šiol išliekančių koncepcinių dviprasmybių. Todėl nuomonėje pateikiami pasiūlymai, kaip pašalinti dviprasmybes, susijusias su kontrolieriaus nepriklausomumu nuo Priežiūros komiteto ir kontrolieriaus administraciniu statusu, taip pat dėl būtinybės OLAF reglamente paaiškinti dvejopą sekretoriato, kuris teikia teisinę ir administracinę paramą tiek OLAF priežiūros komitetui, tiek kontrolieriui, vaidmenį.

Be to, nuomonėje teigiama, kad į OLAF reglamentą įtraukus teisinį pagrindą, kuriuo remdamasis kontrolierius galėtų teikti OLAF generaliniam direktoriui skirtas nuomones savo iniciatyva, kontrolieriaus sprendimams ir *obiter dicta* būtų suteikta pridėtinės vertės bei skaidrumo, taip pat apskritai būtų prisidėta prie veiksmingo kontrolieriaus įgaliojimų vykdymo.

([62]) 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos (OL L 305, 2019 11 26, p. 17).
([63]) 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1023/2013, kuriuo iš dalies keičiami Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai ir Kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygos, (OL L 287, 2013 10 29, p. 15).
([64]) 2019 m. birželio 6 d. Sprendimas *Dalli / Komisija*, T-399/17, ECLI:EU:T:2019:384, patvirtintas 2021 m. vasario 25 d. Sprendimu *Dalli / Komisija*, C-615/19P, ECLI:EU:C:2021:133.

Nors kontrolierius ir Priežiūros komitetas turi vienas kitą papildančių tikslų ir siekia bendrų tikslų, tai yra atskiros funkcijos ir organai, kurių kiekvienas veikia vienodomis sąlygomis pagal savo atitinkamus įgaliojimus. Todėl, siekiant sustiprinti kontrolieriaus nepriklausomumą, nuomonėje siūloma iš dalies pakeisti OLAF reglamentą, kad kontrolierius, užuot teikęs ataskaitas ar konsultavęs, Priežiūros komitetą *informuotų* apie visas sistemines problemas, apie kurias OLAF generaliniam direktoriui pranešta pateikiant nuomonę, taip pat apie visas OLAF generaliniam direktoriui skirtas rekomendacijas ar bet kokius Įgyvendinimo nuostatų pakeitimus.

Galiausiai, kalbant apie santykius su kitais suinteresuotaisiais subjektais, nuomonėje siūloma iš dalies pakeisti OLAF reglamento 16 straipsnį, kad būtų aiškiai numatytas kontrolieriaus dalyvavimas Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos pasikeitimuose nuomonėmis. Kontrolierės nuomone, šis pakeitimas padėtų didinti informuotumą apie įtarimų, pateiktų pagal skundų nagrinėjimo mechanizmą, rūšis ir užtikrinti didesnį OLAF veiksmų, susijusių su procesinėmis susijusių asmenų garantijomis ir pagrindinėmis jų teisėmis, matomumą.

Nuomonė buvo išsiųsta OLAF generaliniam direktoriui 2026 m. vasario 27 d. ir bus pridėta prie Komisijos pasiūlymo teisėkūros institucijoms. **Kontrolierė yra įsitikinusi, jog būtų labai naudinga, kad vertinant ir persvarstant OLAF reglamentą būtų įgyvendintos jos nuomonėje pateiktos pastabos**.

8. **Tolesni veiksmai siekiant priimti naujas Tyrimo procedūrų gaires**

2023 m. lapkričio mėn., atliekant Tyrimo procedūrų gairių peržiūrą, kontrolierės buvo paprašyta pateikti nuomonę bet kuriuo klausimu, susijusiu su procesinėmis garantijomis ar pagrindinėmis teisėmis ir patenkančiu į jos įgaliojimų sritį. Kontrolierė savo nuomonę OLAF nusiuntė 2024 m. birželio mėn. Kontrolieriaus nuomonės dėl Tyrimo procedūrų gairių redaguota versija buvo paskelbta kontrolierės interneto svetainėje 2025 m. liepos mėn ([65]).

Savo nuomonėje kontrolierė pateikė penkias pagrindines pastabas dėl:

i) poreikio aiškiai ir gerai apibrėžti OLAF tyrimų aprėptį;

ii) poreikio laiku byloje užregistruoti asmens, kaip susijusio asmens, statusą, kai jis jau yra įvardytas sprendime pradėti procedūrą;

iii) poreikio informuoti susijusius asmenis apie skundų nagrinėjimo mechanizmą pagal 9b straipsnį ir apie taikytinus skundo pateikimo terminus;

iv) paaiškinimo, kad raginimas išspręsti skundą pagal 9b straipsnio 3 dalį ir kontrolieriaus rekomendacija pagal 9b straipsnio 5 dalį yra du atskiri skundo nagrinėjimo mechanizmo etapai;

v) svarbaus poreikio laikantis gerosios administravimo praktikos užtikrinti, kad galutinėje ataskaitoje būtų tinkamai atspindėtos susijusių asmenų pateiktos pastabos. Šiuo atžvilgiu kontrolierė rekomendavo taikyti kumuliacinį metodą, kurį sudaro šie etapai: a) susijusio asmens pastabas dėl su juo susijusių faktų pridėti prie galutinės ataskaitos; b) prireikus šias pastabas aprašyti atitinkamose galutinės ataskaitos dalyse ir c) paaiškinti, kaip OLAF atsižvelgė į šias pastabas arba, kai tinkama, kodėl jos buvo laikomos nepagrįstomis ar nereikšmingomis.

Galutinė peržiūrėtų Tyrimo procedūrų gairių redakcija buvo priimta 2025 m. lapkričio mėn. ir įsigaliojo 2026 m. sausio 1 d. Apskritai **kontrolierė palankiai vertina tai, kad priimtos naujos Tyrimo procedūrų gairės, ir su pasitenkinimu pažymi, kad OLAF atsižvelgė į daugumą jos pastabų ir kad jos atsispindėjo Tyrimo procedūrų gairių nuostatose, visų pirma 21 straipsnio 1 dalyje, 37 straipsnio 2 ir 3 dalyse, 66 straipsnio 2 ir 3 dalyse ir 72 straipsnio 3 dalyje** (10 pav.).

Kontrolierė pirmiausia palankiai vertina tai, kad į Tyrimo procedūrų gairių 21 straipsnio 1 dalį tiesiogiai įtraukta jos pirmoji pastaba dėl bylos apimties. Pakeitimas yra teigiamas, nes jame nurodoma, kad tyrimo aprėptis „*visada aiškiai apibrėžiama sprendime pradėti procedūrą*“.

([65]) Žr. redaguotą Kontrolieriaus nuomonės dėl Tyrimo procedūrų gairių projekto versiją, skelbiamą adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/document/download/4f655d63-4b02-40df-8b93-038c44f1bb2e_en?filename=Opinion%20of%20the%20Controller%20on%20draft%20GIPs_redacted%20final.pdf.

Kontrolierė teigiamai vertina Tyrimo procedūrų gairių 37 straipsnio 2 dalyje, siejamoje su 28 straipsnio 1 dalimi, pateiktus paaiškinimus, kuriais sprendžiamas pagrindinis susirūpinimą keliantis klausimas dėl to, kada nustatomas susijusio asmens statusas. 37 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad fizinis arba juridinis asmuo, sprendime pradėti procedūrą nurodytas kaip susijęs asmuo, turėtų būti užregistruotas OCM per vieną mėnesį nuo sprendimo pradėti procedūrą priėmimo. Nustatant šį terminą siekiama išvengti delsimo nustatyti susijusį asmenį, galinčio turėti įtakos jo teisei būti informuotam pagal OLAF reglamento 9 straipsnio 3 dalį. Be to, kiek tai susiję su vidaus tyrimais, Tyrimo procedūrų gairių 28 straipsnio 1 dalimi užtikrinama, kad asmuo, kuris sprendime pradėti procedūrą įvardytas kaip susijęs asmuo, taip pat būtų apie tai informuojamas (ir jam taip pat būtų pranešama apie tyrimo aprėptį, kiek ji su juo susijusi), jei ši informacija nekenkia tyrimo eigai.

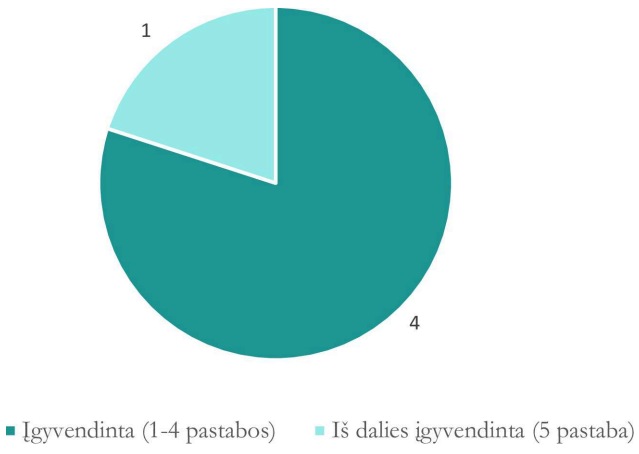
Kontrolierė taip pat pažymėjo, kad jos trečioji pastaba dėl susijusiems asmenims teiktinos informacijos ([66]) buvo įgyvendinta Darbo tvarkos susitarimo 2 straipsnio 2 dalyje ir Tyrimo procedūrų gairių 37 straipsnio 4 dalyje. Pirma, darbo tvarkos susitarime numatyta, kad OLAF, gavusi kontrolieriui skirtą skundą, *„informuos skundo pateikėją apie skundo mechanizmo procedūrą ir griežtus skundo pateikimo kontrolieriui terminus“*. Antra, kaip viena iš susijusiems asmenims suteikiamų procesinių garantijų, kurių turi laikytis OLAF, Tyrimo procedūrų gairių 37 straipsnio 4 dalies e punkte nurodyta *„teisė pateikti skundą procesinių garantijų kontrolieriui“*.

Kontrolierė su pasitenkinimu atkreipia dėmesį į Tyrimo procedūrų gairėse pateiktą aiškią nuorodą į du skirtingus teisinius pagrindus, susijusius su kontrolieriaus raginimais išspręsti skundą ir kontrolieriaus rekomendacijomis. Dabar Tyrimo procedūrų gairių 66 straipsnio 2 dalyje nurodomas kontrolieriaus raginimas išspręsti skundą pagal OLAF reglamento 9b straipsnio 3 dalį, o 66 straipsnio 3 dalyje – kontrolieriaus rekomendacija išspręsti skundą pagal OLAF reglamento 9b straipsnio 5 dalį. Šis atskyrimas suteikia skundo pateikėjams daugiau aiškumo, kaip suprasti atskirus skundų nagrinėjimo mechanizmo etapus.

Kontrolierė taip pat palankiai vertina tai, kad į naujas Tyrimo procedūrų gaires įtrauktos jos pastabos dėl to, kaip OLAF turėtų įtraukti susijusių asmenų pastabas į galutinę ataskaitą. Naujųjų Tyrimo procedūrų gairių 72 straipsnio 3 dalyje atsižvelgiama į kontrolierės rekomendacijos esmę, tačiau siūlomu kumuliaciniu metodu tiksliai nesivadovaujama. Dabar Tyrimo procedūrų gairėse reikalaujama, kad susijusio asmens pastabos būtų aprašytos ir prie jų būtų pridėtas OLAF atliktas jų vertinimas, be to, jose numatyta, kad pastabos turi būti pridėtos prie galutinės ataskaitos. Nors Tyrimo procedūrų gairėse išdėstytos šio priedo išimtys dėl konfidencialumo, procesinių teisių apsaugos ar kitų tyrimų vykdymo, kontrolierė laikosi požiūrio, kad tos išimtys turėtų būti aiškinamos siaurai, nes jos neatskiriamai susijusios su susijusiam asmeniui suteikiamomis procesinėmis garantijomis. Be to, kontrolierė mano, kad tais atvejais, kai galutinėje ataskaitoje neatsižvelgiama į pastabas dėl esminių preliminarių išvadų elementų, OLAF vertinime turėtų atsispindėti priežastys, kodėl į jas neatsižvelgta.

10 pav

Kontrolieriaus pastabų, pateiktų Nuomonėje dėl Tyrimo procedūrų gairių projekto, įgyvendinimas

([66]) Žr. Kontrolieriaus nuomonės dėl Tyrimo procedūrų gairių projekto redaguotos versijos trečią pastabą *opere citato*.

Be to, kontrolierė teigiamai vertina **37 straipsnio 4 ir 5 dalyse ir 80 straipsnio 1 dalyje padarytus pakeitimus, kurie yra skundų nagrinėjimo mechanizmo administravimo rezultatas**. Šie pakeitimai atspindi pirmaisiais jos veiklos metais išsiaiškintus aspektus, taip pat *obiter dicta* iš kelių jos sprendimų ir yra suderinti su kai kuriais pasiūlymais, pateiktais jos Nuomonėje dėl OLAF reglamento taikymo ir poveikio ([67]).

Pirmaisiais savo veiklos metais kontrolierė nustatė, kad buvo pažeista skundo pateikėjo teisė būti informuotam apie OLAF tyrimo užbaigimą nenustačius jam nepalankių faktų. Pagal OLAF reglamento 11 straipsnio 7 dalį OLAF turi aiškią pareigą per 10 darbo dienų nuo sprendimo užbaigti tyrimą, per kurį asmens atžvilgiu nerasta jokių įrodymų, informuoti susijusį asmenį. Baigus tyrimą, OLAF jokių įrodymų skundų pateikėjo atžvilgiu nerado. Tačiau OLAF skundo pateikėjo aiškiai apie tai neinformavo. Šiuo konkrečiu atveju kontrolierė nepateikė pasiūlymo dėl sprendimo, nes skundo pateikėjas gavo galimybę susipažinti su galutine ataskaita tuo metu, kai skundas buvo nagrinėjamas, ir taip sužinojo, kad prieš jį nebuvo rasta jokių įrodymų. Vis dėlto kontrolierė priminė OLAF, kad tai yra šiurkštus pažeidimas, ir paragino OLAF panašiems atvejams ateityje skirti ypatingą dėmesį ([68]). Šiomis aplinkybėmis kontrolierė palankiai vertina tai, kad Tyrimo procedūrų gairių 37 straipsnio 5 dalyje nustatytos kelios tyrimo skyriams prieinamos komunikacijos priemonės, kuriomis galima užtikrinti, kad susijusiems asmenims būtų veiksmingai pranešta apie tyrimo pradėjimą, galimybę pateikti pastabų ir tyrimo užbaigimą.

Be to, kontrolierė pabrėžia, kad Tyrimo procedūrų gairių 37 straipsnio 4 dalyje aiškiai nurodytos susijusiems asmenims taikomos procesinės garantijos, kurių OLAF personalas turi laikytis atlikdamas tyrimus, visų pirma:

i) teisė neduoti parodymų prieš save;

ii) teisė į pasirinkto asmens pagalbą per apklausas, inspektavimą ir patikrinimus vietoje;

iii) pranešimas apie tyrimo pradėjimą ir užbaigimą;

iv) teisė pateikti skundą kontrolieriui.

Pirmosios dvi teisės suderintos su šios veiklos ataskaitos 5.1.1 skirsnyje nurodytais kontrolierės sprendimais. Pranešimas apie tyrimo pradėjimą ir užbaigimą atitinkamai susijęs su kontrolierės pastabomis dėl susijusio asmens registracijos OCM ([69]) ir su kontrolierės išreikštu susirūpinimu dėl absoliutaus vieno mėnesio senaties termino, taikomo užbaigtiems tyrimams pagal OLAF reglamento 9b straipsnio 2 dalį ([70]). Kaip minėta pirmiau, teisė pateikti skundą kontrolieriui yra susijusi su kontrolierės Nuomonėje dėl Tyrimo procedūrų gairių projekto pateikta pastaba dėl susijusiems asmenims teiktinos informacijos ([71]).

Galiausiai kontrolierė pažymi, kad 80 straipsnio 1 dalyje dabar numatyta, jog *„susijęs asmuo informuojamas apie generalinio direktoriaus sprendimą užbaigti tyrimą, išskyrus atvejus, kai tai kenkia rekomendacijų įgyvendinimui arba kai taikomi konfidencialumo reikalavimai“*. Be to, šioje nuostatoje patikslinama, kad *„tai apima ir tyrimo pabaigos datos nurodymą“*. Šiuo atžvilgiu Tyrimo procedūrų gairėse kodifikuojama OLAF išplėtota geroji administravimo praktika – įvykdyti ne tik OLAF reglamento 11 straipsnio 7 dalyje nustatytą minimalų reikalavimą, pagal kurį susijęs asmuo turi būti informuojamas tik per 10 darbo dienų nuo tyrimo pabaigos, jei prieš jį nerandama įrodymų. Šią gerąją administravimo praktiką kontrolierė gyrė ir anksčiau ir ji atitinka kontrolierės pasiūlymus, pateiktus atliekant OLAF reglamento vertinimą ([72]).

([67]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonę dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo.

([68]) Žr. *opere citato* procesinių garantijų kontrolierės 2022 m. veiklos ataskaitos 3.5.2. poskirsnį. *Taip pat* žr. *opere citato* procesinių garantijų kontrolierės 2024 m. veiklos ataskaitos 5.5. skirsnį.

([69]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonės dėl Tyrimo procedūrų gairių projekto redaguotos versijos antrą pastabą.

([70]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonės dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo 9 ir 16 pasiūlymus. *Taip pat* žr. *opere citato* procesinių garantijų kontrolierės 2022 m. veiklos ataskaitos 3.3.1. poskirsnį; *opere citato* procesinių garantijų kontrolierės 2023 m. veiklos ataskaitos 4.1. skirsnį ir *opere citato* procesinių garantijų kontrolierės 2024 m. veiklos ataskaitos 4.1. skirsnį.

([71]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonės dėl Tyrimo procedūrų gairių projekto redaguotos versijos trečią pastabą.

([72]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonės dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo 9 pasiūlymą.

9. **Santykiai su suinteresuotaisiais subjektais**

Kontrolierė mano, kad, siekiant gauti atsiliepimų apie kontrolieriaus vaidmenį ir galiausiai pagerinti susijusių asmenų procesinių garantijų ir pagrindinių teisių apsaugą OLAF atliekamų tyrimų metu, svarbu palaikyti reguliarius ryšius su ES institucijomis, OLAF generaliniu direktoriumi ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis.

2025 m. rugsėjo 11 d. kontrolierė savo 2024 m. veiklos ataskaitą pristatė **Tarybos Kovos su sukčiavimu darbo grupei**, o su šios darbo grupės nariais apsikeitė nuomonėmis dėl savo vaidmens ir asmenų, kurių veiksmus tiria OLAF, procesinių garantijų apsaugos. 2025 m. spalio 16 d. kontrolierė taip pat pristatė savo 2024 m. veiklos ataskaitą **Europos Parlamento Biudžeto kontrolės komitetui**.

Kontrolierė taip pat **reguliariai keitėsi informacija ir palaikė produktyvius**, abipusiu pasitikėjimu ir geru bendradarbiavimu grindžiamus **darbo santykius su OLAF generaliniu direktoriumi**. Vienas iš svarbių pavyzdžių – 2025 m. spalio 16 d. kontrolierės kartu su sekretoriato nariais surengtas susitikimas su **Salla Saastamoinen** (tuo metu laikinai pareigas ėjusia OLAF generaline direktore) ir **OLAF Teisinių konsultacijų skyriaus bei peržiūros grupės personalo nariais** skundų nagrinėjimo mechanizmui aptarti. Šis susitikimas pasirodė esąs naudinga galimybė apsvarstyti patirtį, įgytą per pirmuosius kontrolierės veiklos metus, ir būdus, kaip pagerinti susijusių asmenų procesinių garantijų ir jų pagrindinių teisių apsaugos priemones OLAF tyrimuose.

10. **Administracinė ir teisinė parama**

Siekiant efektyviai naudoti išteklius, OLAF reglamentu Priežiūros komiteto sekretoriatui pavesta teikti teisinę ir administracinę paramą kontrolieriui.

Šis pasirinkimas taip pat yra pateisinamas dėl užduočių papildomumo ir tikslų, kurių siekia tiek kontrolierius, tiek Priežiūros komitetas, bendrumo. Sekretoriatas užtikrina tęstinumą, nuolatinį ryšių palaikymą ir sklandų bendradarbiavimą tiek su skundų pateikėjais, tiek su OLAF.

Speciali sekretoriato aukštos kvalifikacijos darbuotojų grupė, kuriai vadovauja sekretoriato vadovas, teikė vertingus patarimus ir pagalbą kontrolierei, laikydamasi profesinės paslapties ir konfidencialumo principų.

Savo Nuomonėje dėl OLAF reglamento vertinimo ir taikymo kontrolierė nurodė, kad reikėtų persvarstyti dabartinį sekretoriato administracinį prijungimą prie Individualių išmokų administravimo ir mokėjimo biuro (PMO) ([73]). Atsižvelgiant į tai, kad sekretoriato statusas ir funkcijos neatitinka PMO pagrindinės misijos, kontrolierė mano, kad reikia nustatyti tinkamesnę ir funkciniu požiūriu nuoseklesnę sekretoriato organizacinę vietą, kuri geriau atitiktų jo įgaliojimus, o kartu būtų užtikrintas jo nepriklausomumas. Šiuo atžvilgiu ji mano, kad būtų galima rasti tinkamesnę vietą, pavyzdžiui, Komisijos generaliniame sekretoriate arba Teisingumo ir vartotojų reikalų generaliniame direktorate.

2025 m. vasario mėn. pasitraukus sekretoriato vadovui, vyriausias sekretoriato narys nuo 2025 m. kovo mėn. perėmė laikinojo sekretoriato vadovo pareigas. Naujo sekretoriato vadovo įdarbinimas buvo baigtas 2026 m. pradžioje, jis buvo paskirtas 2026 m. balandžio 1 d.

Kontrolierė buvo pakviesta dalyvauti kaip stebėtoja naujo sekretoriato vadovo atrankos procese, laikantis institucinio protokolo. Tačiau kontrolierė pabrėžia, kad OLAF reglamente nėra nuostatos, panašios į Priežiūros komitetui skirtą nuostatą ([74]), kurioje būtų išsamiai aprašyta oficiali konsultavimosi su kontrolieriumi procedūra ir nurodyta, kaip paskyrimų tarnyba, atrinkdama sekretoriato darbuotojus, turėtų atsižvelgti į kontrolieriaus nuomonę.

Atsižvelgiant į dvejopą sekretoriato vaidmenį padedant Priežiūros komitetui ir kontrolieriui, kontrolierės požiūriu, būtų naudinga, kad abu subjektai įdarbinimo procese dalyvautų vienodomis sąlygomis ir kad būtų tinkamai atsižvelgta į jų nuomones. Todėl kontrolierė paragino teisėkūros institucijas apsvarstyti šį klausimą atliekant dabartinį OLAF reglamento vertinimą ir galimą būsimą peržiūrą ([75]).

([73]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonės dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo 24 pasiūlymą.
([74]) Žr. OLAF reglamento 15 straipsnio 8 dalį.
([75]) Žr. *opere citato* Kontrolieriaus nuomonės dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo 22 pasiūlymą.

11. **Susisiekimas su kontrolieriumi ir skundų pateikimas**

Su kontrolieriumi galima susisiekti elektroniniu arba paprastu paštu šiais adresais:

OLAF-FMB-Controller-Procedural-Guarantees@ec.europa.eu

Controller of Procedural Guarantees / Secretariat of the Supervisory Committee of OLAF
Rue Joseph II, 30
B-1049 Brussels, Belgium

Jei norite kontrolieriui pateikti skundą, prašytume:

i) užpildyti formą,

ii) išsiųsti ją elektroniniu arba paprastu paštu pirmiau nurodytais adresais.

Daugiau informacijos rasite svetainėje

https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/controller-procedural-guarantees_en

PRIEDAS

Nuorodos

Teisinis pagrindas

2013 m. rugsėjo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1073/1999 ir Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 1074/1999 (OL L 248, 2013 9 18, p. 1).

2020 m. gruodžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2223, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 883/2013, kiek tai susiję su bendradarbiavimu su Europos prokuratūra ir Europos kovos su sukčiavimu tarnybos tyrimų veiksmingumu, (OL L 437, 2020 12 28, p. 49).

Tyrimo procedūrų gairės OLAF darbuotojams, 2021 m. spalio 11 d., nuoroda Ares (2021)6071905 – 06/10/2021, skelbiama adresu https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/3dc10699-df07-4782-ae0d-232cd698286c_en?filename=gip_2021_en.pdf.

Tyrimo procedūrų gairės OLAF darbuotojams, 2026 m. sausio 1 d., nuoroda Ares (2025)9710596 – 11/11/2025, skelbiama adresu https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/e1994c22-7d58-4e61-8d34-0937a0be8f98_en?filename=gips-2026_en.pdf.

OLAF instrukcijos darbuotojams dėl skaitmeninės ekspertizės procedūrų, 2016 m. vasario 15 d., skelbiama adresu https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/87e5deb1-8a64-42ca-8e08-234355dbe544_en.

Europos kovos su sukčiavimu tarnybos ir procesinių garantijų kontrolieriaus darbo tvarkos susitarimas, 2025 m. liepos 18 d., nuoroda Ares(2025)6027144 – 24/07/2025, skelbiama adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/document/download/ea81e700-4540-4ae6-b7ab-e56fb9a2d075_en?filename=SIGNED_WA_OLAF-Controller.pdf.

Procesinių garantijų kontrolieriaus sprendimas, kuriuo priimamos skundų nagrinėjimo įgyvendinimo nuostatos, 2022/C 494/07 (OL C 494, 2022 12 28, p. 17–23), taip pat skelbiamas adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/controller-procedural-guarantees/about-controller/legal-framework_en.

Metinės veiklos ataskaitos ir nuomonės

Procesinių garantijų kontrolierės 2022 m. veiklos ataskaita (OL C 248, 2023 7 13, p. 1), taip pat skelbiama adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/document/download/fdcb45a3-1934-423d-8198-689d2a96bc1c_en?filename=Controller%20-%20Annual%20Report%202022%20.pdf.

Procesinių garantijų kontrolierės 2023 m. veiklos ataskaita (OL C, C/2024/5673, 2024 9 23), taip pat skelbiama adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/document/download/5add81b3-44e1-41a4-bdf1-806c1186b9dd_en?filename=Controller-Annual%20Report%202023%20.pdf.

Procesinių garantijų kontrolierės 2024 m. veiklos ataskaita (OL C, C/2025/4511, 2025 8 7), taip pat skelbiama adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/document/download/8a8d23c3-9e4c-4f0f-8020-a555e317aa87_en?filename=COAR%202024.pdf.

Kontrolieriaus nuomonė dėl Tyrimo procedūrų gairių projekto, skelbiama adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/document/download/4f655d63-4b02-40df-8b93-038c44f1bb2e_en?filename=Opinion%20of%20the%20Controller%20on%20draft%20GIPs_redacted%20final.pdf.

Kontrolieriaus nuomonė dėl Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 taikymo ir poveikio vertinimo, nuoroda Ares(2026)2209882 – 27/02/2026, skelbiama adresu https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/document/download/3c7a4446-920f-4cdb-92a3-f465e766a30e_en?filename=Annex%20-%CTR 20%20Opinion%20on%20evaluation.pdf.